

МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ

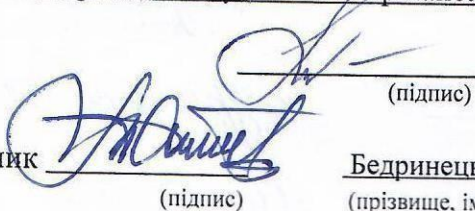
ФАКУЛЬТЕТ ФІНАНСІВ ТА ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

КАФЕДРА ПУБЛІЧНИХ ФІНАНСІВ

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА (ПРОЄКТ)

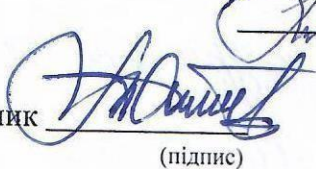
на тему: «Приоритети податкової політики в Україні»

Здобувача вищої освіти II рівня, II курсу, ФМУПЗ-21-1 групи,
спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування
освітня програма «Управління публічними фінансами»

(підпис)

Федченко Татяна Аркадіївна
(прізвище, ім'я, по батькові)

Науковий керівник

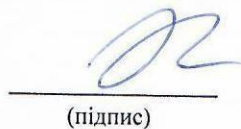

(підпис)
Бедринець Мирослава Дмитрівна, к.е.н.,
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Керівник освітньо-професійної
програми

(підпис)
Гордей Оксана Дмитрівна, д.е.н., професор
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Допущено до захисту рішенням кафедри публічних фінансів
протокол від «23» 01 2023 № 9

Завідувач
кафедри

(підпис)

Коляда Тетяна Анатоліївна, к.е.н., с.н.с., доцент
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Ірпінь – 2023

Реєстрація № 21 19.01.2023 м.р.ф.
 (дата) (підпис відповідальної особи)

Результати перевірки до захисту 23.11.2022 [підпис]
 (до захисту, на доопрацювання) (дата) (підпис)

Результат захисту 5 (відмінно) 08.02.2023 [підпис]
 (оцінка) (дата) (підпис)

Голова комісії: [підпис] Ковалюк І.О.
 (підпис) (ініціали, прізвище)

Члени комісії:
[підпис] Тордей О.Р.
 (підпис) (ініціали, прізвище)
[підпис] Колесніченко Т.Н.
 (підпис) (ініціали, прізвище)
[підпис] Бердник І.Р.
 (підпис) (ініціали, прізвище)

секретар

м.р.ф.

Меншиков В.Ю.

БЛАНК ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Об'єкти контролю	Діапазон оцінки в балах	Фактична кількість балів	Примітки	Дата, П.І.П.: керівника, голови комісії, членів комісії, секретаря, (підписи)
ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ КОМІСІЄЮ ПО ЗАХИСТУ				
1. Зміст випускної роботи (якість теоретичного матеріалу, його зв'язок з практичним, вміння представляти матеріал в логічній послідовності, наявність висновків та пропозицій)	від 0 до 30	29		Лобова Ковалова І.О. Заст. голови Торрей О.В. Члени комісії Камеда Т.А. Бедрицький М.В. Секретар Шенченко В.Ю.
2. Дотримання вимог щодо оформлення	від 0 до 10	10		
3. Вчасне виконання роботи на всіх етапах у встановлені кафедрою терміни	від 0 до 5	5		
4. Рецензент	від 0 до 5	5		
РАЗОМ БАЛІВ*	від 0 до 50	49		

Оцінювання кваліфікаційної роботи науковим керівником - 46 балів.

ПЕРЕВЕДЕННЯ ОЦІНКИ ЗА 100-БАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ ДО НАЦІОНАЛЬНОЇ ШКАЛИ ТА ШКАЛИ

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ЕКТС	Оцінка за національною шкалою	Дата	П.І.П.: голови, членів комісії, секретаря, (підписи)
95	A	5 (відмінно)	28.02.2023	Лобова І.О. Торрей О.В. Камеда Т.А. Бедрицький М.В. Шенченко В.Ю.

Правила переведення оцінок до національної шкали та шкали ЕКТС

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ЕКТС	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	5 (відмінно)
80-89	B	4 (добре)
70-79	C	
60-69	D	
50-59	E	3 (задовільно)
35-49	FX	2 (незадовільно)

Факультет Фінансів та цифрових технологій

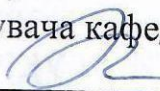
Кафедра Публічних фінансів

Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Освітньо-професійна програма «Управління публічними фінансами»

Затверджую

в.о. завідувача кафедри публічних фінансів

 Тетяна КОЛЯДА

« 13 » січня 2022

Завдання на кваліфікаційну роботу (проект)

здобувачу вищої освіти

Федченко Татяни Аркадіївни

1. Тема випускної кваліфікаційної роботи (проекту)

Приоритети податкової політики в Україні

Затверджена наказом ректора від «28» грудня 2021 р. № 106

2. Строк здачі закінченої роботи

30.11.2022

3. Метою роботи є систематизація теоретичних підходів до визначення сутності податкової політики та впливу податкової політики на соціально-економічні процеси в Україні, а також розробка напрямів підвищення ефективності податкової політики у регулюванні соціально-економічного розвитку України.

Об'єкт дослідження процес реалізації податкової політики в Україні.

Предметом дослідження – теоретико-методичні аспекти податкової політики в напрямі її узгодження із цілями соціально-економічного розвитку України.

Базою досліджень – Міністерство фінансів України, Державна служба статистики України, Державний бюджет України, Податковий кодекс України.

4. Вихідні дані до роботи – законодавчо-нормативні акти, офіційні джерела статистики, наукова періодика, монографічні джерела, Інтернет - ресурси тощо.

5. Перелік графічного матеріалу таблиці, схеми, рисунки

6. Зміст випускної кваліфікаційної (дипломної) роботи (перелік питань за кожним розділом)

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ

- 1.1. Сутність та завдання податкової політики держави
1.2. Методичні підходи до оцінювання ефективності податкової політики

РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА ПРИОРИТЕТНИХ НАПРЯМІВ РЕАЛІЗАЦІЇ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

- 2.1 Сучасний стан реалізації податкової політики
2.2. Соціально-економічна спрямованість податкової політики

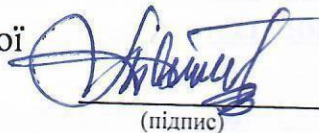
РОЗДІЛ 3. ОСНОВНІ НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

7. Календарний план виконання роботи

№ п/п	Назва етапів випускної кваліфікаційної (дипломної) роботи	Строк виконання етапів роботи	
		За планом	Фактично
1	2	3	4
1	Підготовка 100 % кваліфікаційної роботи та подання її на перевірку науковому керівнику	18.11.2022 р.	16.11.2022
2	Доопрацювання роботи з урахуванням зауважень керівника та подання її на повторну перевірку	25.11.2022 р.	24.11.2022
3	Попередній захист кваліфікаційної роботи	28-30.11.2022 р.	29.11.2022
4	Надання кваліфікаційної роботи для перевірки на плагіат	20-28.12.2022 р.	20.12.2022
5	Отримання відгуку наукового керівника кваліфікаційної роботи	20-23.01.2023 р.	21.01.2023
6	Рецензування кваліфікаційної роботи	24-26.01.2023 р.	24.01.2023
7	Захист кваліфікаційної роботи	7-8 лютого 2023 р.	7-8 лютого 2023

8. Дата видачі завдання «10»__01__2022.

9. Науковий керівник кваліфікаційної роботи (проекту)

(підпис)

Бедринець М.Д.
(прізвище, ініціали)

10. Гарант освітньо-професійної програми

(підпис)

Гордей О.Д.
(прізвище, ініціали)

11. Завдання до виконання отримав здобувач вищої освіти

(підпис)

Федченко Т.А.
(прізвище, ініціали)

АНОТАЦІЯ

Приоритети податкової політики в Україні

Назва випускної кваліфікаційної (дипломної) роботи

Метою роботи є систематизація теоретичних підходів до визначення сутності податкової політики та впливу податкової політики на соціально-економічні процеси в Україні, а також розробка напрямів підвищення ефективності податкової політики у регулюванні соціально-економічного розвитку України.

Для досягнення зазначеної мети поставлено такі *завдання*:

- розглянути сутність і завдання податкової політики держави;
- дослідити методичні підходи щодо оцінювання ефективності податкової політики держави;
- висвітлити сучасний стан податкової політики,
- виявити напрями соціально-економічної спрямованості податкової політики в Україні;

Об'єкт дослідження – процес реалізації податкової політики в Україні.

Предмет дослідження – теоретико-методичні аспекти податкової політики в напрямі її узгодження із цілями соціально-економічного розвитку України.

Базою дослідження – Міністерство фінансів України, Державна податкова служба України, Державна служба статистики України.

За результатами дослідження сформульовані теоретичні узагальнення, практичний аналіз та пропозиції можуть бути використані для вдосконалення податкової політики України. Основні теоретичні положення та результати прикладних розробок можуть використовуватись при викладанні дисциплін «Бюджетна система», «Податкова система» у закладах вищої освіти.

Одержані результати та узагальнені пропозиції також можуть бути використані на практиці щодо усунення негативних впливів на формування та реалізацію податкової політики України.

Кваліфікаційна робота містить _ 60 сторінок, _ 3 таблиць, _ 8 _ рисунків, список використаних джерел _ 51 _ найменування.

Ключові слова: податкова політика, податкова система, податкові надходження, податковий Кодекс, податкове навантаження.

Рік виконання кваліфікаційної роботи - 2022

Рік захисту роботи - 2023

ЗМІСТ

ВСТУП

**РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ПОДАТКОВОЇ
ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ**

1.1. Сутність та завдання податкової політики держави

1.2. Методичні підходи до оцінювання ефективності податкової
політики

**РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА ПРИОРІТЕТНИХ НАПРЯМІВ РЕАЛІЗАЦІЇ
ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ**

2.1 Сучасний стан реалізації податкової політики

2.2. Соціально-економічна спрямованість податкової політики в
Україні

**РОЗДІЛ 3. ОСНОВНІ НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ПОДАТКОВОЇ
ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ**

ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕЛІВ

ВСТУП

Актуальність теми. В сучасних умовах розвитку економіки податки стають все більш активним інструментом державної політики. Податки формують необхідну фінансову базу для операцій держави в економічній сфері. Сама структура, масштаби і методи податкових вилучень створюють можливість цілеспрямованого державного впливу на темпи і пропорції накопичення суспільного капіталу, дозволяють контролювати практично весь сукупний капітал.

Крім того, незважаючи на існування методів ринкового саморегулювання, держава завжди виступає ключовим фактором соціально-економічного розвитку. Ринковий механізм не в змозі забезпечити вирішення питань економічного зростання, утримання державних інституцій, задоволення загальнонаціональних потреб: національної безпеки, екологічної рівноваги, розвитку освіти, науки, культури, соціального захисту населення. Тому ефективна система оподаткування є однією з вагомих умов економічного розвитку країни.

Однак реалії у сфері оподаткування вказують на суттєве неузгодження між ланками системи податкових правовідносин: нестабільність правового поля податкових відносин, складність та витратність адміністрування податків і зборів, недотримання принципів економічної та соціальної справедливості, зavelике податкове навантаження тощо.

Подальший розвиток України як соціально орієнтованої держави визначатиметься рівнем розвитку всіх державних інститутів, зокрема податкової системи. Саме тому державна податкова політика повинна бути узгодженою з пріоритетами соціально-економічного розвитку та забезпечувати достатній обсяг сукупних податкових находжень до бюджетів усіх рівнів.

Аналіз останніх публікацій та досліджень. В різні часи поняття державної податкової політики вивчало багато науковців, зокрема: Василик

О.Д., Данілов О.Д., Крисоватий А.І., Лютий І.О., Федосов В.М., Опарін О.І., П'ятаченко Г.О., Юрій С.І., Тарангул Л.Л., Третьякова О.В., Кохан І. В. та багато інших. Однак, досі відкритим залишається питання про зміст податкової політики держави. Це часто призводить до різноспрямованих, не взаємопов'язаних дій держави в галузі регулювання податкових відносин.

Мета й завдання дослідження. Метою роботи є систематизація теоретичних підходів до визначення сутності податкової політики та впливу податкової політики на соціально-економічні процеси в Україні, а також розробка напрямів підвищення ефективності податкової політики у регулюванні соціально-економічного розвитку України.

Для досягнення зазначеної мети поставлено такі *завдання*:

- розглянути сутність і завдання податкової політики держави;
- дослідити методичні підходи щодо оцінювання ефективності податкової політики держави;
- висвітлити сучасний стан податкової політики,
- виявити напрями соціально-економічної спрямованості податкової політики в Україні;

Об'єкт дослідження – процес реалізації податкової політики в Україні.

Предмет дослідження – теоретико-методичні аспекти податкової політики в напрямі її узгодження із цілями соціально-економічного розвитку України.

Методи дослідження. Теоретичною та методичною основою дослідження стали положення сучасної економічної теорії, фундаментальні праці провідних вітчизняних і зарубіжних учених у сфері реалізації податкової політики в Україні, державної економічної політики, підтримки інноваційної діяльності та соціальної відповідальності бізнесу, його оподаткування, модернізації економічних систем. У дослідженні використано діалектичний метод пізнання й системний підхід, а також загальнонаукові методи: наукової дедукції та індукції, системного аналізу та синтезу,

абстракції (для формування уявлень про функції податкової політики в економіці), порівняння (для визначення переваг і недоліків реалізації податкової політики).

Інформаційною базою дослідження є законодавчі та нормативно-правові акти України з питань регулювання справляння податків і зборів, звітні дані Державної служби статистики України, Державної податкової служби України, фінансова й податкова звітність платників податків, наукові публікації українських і зарубіжних авторів щодо розвитку податкової сфери та національної економіки загалом.

Апробація результатів роботи. За напрямом дослідження опубліковано наукову статтю на тему: «»

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ

1.1. Сутність та завдання податкової політики держави

У період визначення економічного напрямку і стратегії щодо розвитку держави дослідники використовують усі ймовірні шляхи, серед яких важливим для економічної стабілізації стає дослідження податкової політики та податкової системи, що мають цілеспрямовані етапи, які вирішують конкретні завдання. Податкова політика вважається головною складовою економічної політики, в сукупність якої входять юридичні акти щодо встановлення видів податку, зборів та обов'язкових платежів, а також процедури їх регулювання та стягнення. Нині в Україні така політика перебуває у стадії постійного оновлення, вона інтегрувала в себе ряд принципів податкової системи: європейської та американської. Тому дослідження сутності й завдань податкової політики, яка забезпечує державний бюджет податковими надходженнями, є актуальним.

Податкова політика держави є невід'ємною складовою фінансової політики, оскільки податки (як інструмент впливу на національну економіку) застосовуються в комплексі з іншими методами її регулювання. Якщо розмежовувати поняття, то слід зазначити, що під системою оподаткування слід розуміти частину загальної державної податкової політики – тоді, як остання є системою відносин, які складаються між платником податку і державою, а також є їх взаємовідносинами у різних умовах господарювання та економічних системах[17]. Тому головною метою такої політики є організація надходжень до бюджету держави з різних джерел для подальшого використання їх у виконанні нею своїх функцій.

Податкова політика, маючи здатність впливати на всі макроекономічні процеси, є однією з найважливіших основ державної політики будь-якої країни. Отже, податкова політика здатна впливати як на обсяги іноземних

інвестицій, так і на скорочення витрат приватного сектору завдяки впровадженню нових видів податків, підвищенню податкових ставок, введенню нових об'єктів оподаткування за окремими видами податків. Проте, падіння рівня інвестиційних витрат призводить до скорочення норми накопичення, тобто відбувається ефект заміщення, який має місце у разі виникнення бюджетного дефіциту – тоді уряд буде вимушений збільшувати власні борги для покриття видатків державного та місцевих бюджетів. У свою чергу, збільшення державних видатків підвищує сукупний попит, що призводить до збільшення обсягів виробництва, підвищуючи відсоткову ставку на ринках активів і тим самим пом'якшуючи вплив податкової політики на виробництво. Але найефективнішою вважається податкова політика, що будується за наявності стабільного обмінного курсу та стійкого руху капіталу[48].

Для досягнення поставлених перед податковою політикою завдань, а також з'ясування її місця в інтеграційних процесах потрібен глибокий науковий підхід до розуміння сутності податкової політики. Відмітимо, що даний термін складається з двох категорій: «політика» та «податки».

Отже, термін "політика" можна розглядати принаймні у двох напрямках: по-перше, це суспільна наука, по-друге, це особливий вид діяльності на макро- і мікрорівні. При цьому економічна політика стосується всіх галузей державного втручання.

Прикметник «податкова» у понятті «податкова політика» вказує на сферу докладання зусиль держави у процесі управління.

Заходи держави у сфері податків визначаються цілями і завданнями податкової політики, які обумовлені соціально-економічним устроєм суспільства, соціальними групами, що знаходяться при владі, стратегічними цілями, що визначають розвиток національної економіки, і міжнародними зобов'язаннями у сфері державних фінансів.

Таким чином, різноманітні визначення поняття «податкова політика» на думку вчених можна розділити на три групи[13]:

1. Спрощене тлумачення податкової політики.
2. Змістовно розгорнуті визначення, що включають цілі податкової політики.
3. Розширювальне тлумачення податкової політики.

Податкова політика-найважливіша складова частина економічної політики держави.

У науковій та навчальній літературі немає однозначного тлумачення поняття «податкова політика» та її цілей.

Таблиця 1

Підходи до вивчення поняття та цілей «податкова політика».

Науковець	Визначення
Третякова О.В.	основним пріоритетом податкової політики в перспективі має стати: створення сприятливих умов для розвитку підприємницької та інвестиційної діяльності, а також їх ефективного захисту[46, с.48].
Федосов В.М., Опарін В.М. та П'ятаченко Г.О.	Податкова політика – діяльність держави у сфері встановлення та стягнення податків, зокрема з формування державних доходів за рахунок постійних і тимчасових джерел, встановлення видів податків, платежів, об'єктів, ставок, пільг, механізму зарахування»[44, с.48].
Василик О.Д	Податкова політика це сукупність заходів держави у сфері побудови податкової системи і мобілізації податків до бюджету»[15,с.36].
Юрій С.І. та Бескид Й.М.	розглядають податкову політику як «діяльність держави в сфері встановлення, правового регламентування та організації збору податків і податкових платежів у централізовані фонди грошових ресурсів»[48, с.323].
Данілов О.Д. і Флісак Н.П.	розглядають її як «складову частину економічної політики, яка базується на сукупності юридичних актів, що встановлюють види податків, зборів та обов'язкових платежів, а також порядок їх стягнення та регламентування»[20, с.46].
Крисоватий А.І.	податкову політику як «діяльність держави у сферах запровадження, правового регламентування та організації справлення податків та податкових платежів, які виступають знаряддям розподілу та перерозподілу частини ВВП та формування центральних фондів грошових ресурсів держави»[27, с. 22].

Отже, аналіз різних підходів до визначення категорії "податкова політика" дозволяє сформулювати такі висновки:

- податкова політика - це діяльність держави в сфері оподаткування;
- податкова політика - це сукупність правових, економічних і організаційних заходів у сфері регулювання податкових відносин;
- податкова політика повинна бути спрямована на забезпечення податкових надходжень і стимулювання економічного зростання;
- податкова політика є складовою частиною загальної фінансової політики держави на середньострокову і довгострокову перспективи;
- податкова політика реалізується в рамках податкової системи держави;
- регламентованість податкової політики - законодавча.

Отже, податкова політика є ядром економічної та фінансової політики держави та важливим інструментом регулювання макроекономічних пропорцій. Окрім того, що вона є ключовим елементом фінансової політики, її слід розглядати як важливий важіль для сприяння прямим іноземним інвестиціям, економічному зростанню та зайнятості в Україні.

Податки в руках держави є основним інструментом державного регулювання економіки, засобом стимулювання науково-технічного прогресу, обмеження зростання рівня цін та інфляції тощо. Без збалансування інтересів держави та платників податків з допомогою налагодженої та виваженої податкової політики є неможливим стабільне існування держави та суспільства.

Основною метою податкової політики повинно бути вирішення поставлених перед суспільством довгострокових та короткострокових завдань. Отже, у розвинутих країнах діяльність уряду спрямована на вирішення довгострокових завдань, як то: стійке економічне зростання, забезпечення максимального рівня зайнятості та добробут населення.

До короткострокових можуть бути віднесені: наповнення державного бюджету, його збалансованість на певному рівні щодо внутрішнього валового продукту, стимулювання інвестиційної активності[48].

Якщо звернутися до термінології фінансового словника, то можна з'ясувати, що в ньому зазначається, що метою державної політики

оподаткування є формування Державного бюджету та одночасне стимулювання ділової активності підприємств[49].

При формуванні цілей податкової політики необхідно виходити із об'єктивних функцій податків. Різні автори наводять різні комбінації податкових функцій, до яких відносять фіскальну, економічну, перерозподільну, контрольну, регулюючу, соціальну, політично-економічну, стимулюючу та інші, частина яких не має під собою наукового і теоретичного обґрунтування, щоб віднести їх до об'єктивних функцій податків». Не вдаючись до дискусії щодо кількості і змісту функцій податків, зазначимо ті з них, які визначають цілі і завдання податкової політики (Рис. 1.1).

Реалізація податкової політики здійснюється з урахуванням певних принципів. Зазначимо, що використання податків як головного джерела наповнення державних доходів та ефективного інструмента регулювання обумовило дослідження принципів оподаткування ще декілька століть тому. У різні часи принципи податкової політики зумовлені різними соціально-економічними інтересами. Вони доповнювалися, уточнювалися, а також науково обґрунтовувалися різними економістами. Особливо необхідно відмітити А. Сміта і А. Вагнера. Розроблені ними принципи не втратили своєї актуальності і сьогодні. На сучасному етапі принципам побудови податкової системи і податкової політики держави приділяється значна увага, що обумовило різні їх класифікації.

Щодо складу принципів, то дана проблема визначається сучасними реаліями соціально-економічного становища певної країни. Так, характерною особливістю сучасного розвитку економіки України є поглиблення її участі в глобалізаційних процесах. Зміни в соціально-економічному житті українського суспільства викликали необхідність по-новому подивитися на інтеграційні процеси в Європі, на питання входження нашої країни до європейського фінансового простору.

Рис. 1.1. Співвідношення цілей і завдань податкової політики [19]

Одне з головних місць у цих процесах займає політика країни в галузі оподаткування, яка повинна враховувати всі аспекти можливості узгодження з податковою політикою ЄС. У зв'язку з цим науковці наголошують на принципі інтеграційності, на якому повинна ґрунтуватися сучасна податкова політика України, а його суть визначати таким чином: забезпечення адаптації і гармонізації національної податкової політики шляхом поступової інтеграції її до вимог певного регіонального інтеграційного об'єднання.

Цілі, на досягнення яких спрямована податкова політика, впливають на вибір методів її здійснення, тобто способів практичної реалізації. Усі методи податкової політики, які виробили фіскальна наука і практика, можна об'єднати в такі групи:

- пониження або підвищення податкового навантаження на платників;
- заміна одних способів і форм оподаткування іншими, введення нових або скасування існуючих податків;

- зменшення або збільшення сфери впливу тих чи інших податків, або системи оподаткування в цілому;
- запровадження або скасування податкових преференцій;
- маніпулювання прогресивними та пропорційними прийомами оподаткування і введення диференційної системи податкових ставок.

Будь-який метод здійснення податкової політики повинен базуватися на певних інструментах. До таких інструментів можна віднести такі: податкові ставки, податковий кредит, податкові преференції і пільги, податкові стимули і санкції, податкову амністію і податкові канікули, формування податкової бази, встановлення об'єктів і суб'єктів оподаткування тощо [6, с. 40].

Однак під час здійснення податкової політики можуть виникнути певні проблеми, що значною мірою ускладнюють її проведення й обмежують її ефективність.

По-перше, стоять на перешкоді труднощі, викликані недосконалістю економічної інформації та методів макроекономічного аналізу.

По-друге, за відсутності детальної інформації неможливо зробити правильний вибір щодо економічних пріоритетів та обмежити їх у кількості.

По-третє, зміна ставок оподаткування або запровадження нових податків передбачає тривале обговорення цих заходів у законодавчому органі, потребує певного часу для прийняття урядом відповідних рішень та обмежене фінансовими ресурсами.

По-четверте, самі податки суперечливі, мають технічні вади і, якщо їхні зміни тимчасові, то вони не справляють позитивного антициклічного впливу.

1.2. Методичні підходи до оцінювання ефективності податкової політики

Побудова ефективної податкової політики для будь-якої країни - це еволюційний процес, що не має готових рецептів і вимагає поряд із загальноприйнятими об'єктивними економічними законами враховувати інституціональні особливості розвитку держави. Про ефективність податкової політики можна говорити на основі двох критеріїв: як відбувається наповнення бюджету та як відбувається розвиток реального сектору економіки, представниками якого є підприємства різних розмірів і форм власності. Не применшуючи роль великих підприємств, урядами країн із розвиненою ринковою економікою приділяється прискіплива увага щодо розвитку та підтримки сектора малого та середнього підприємництва.

З-поміж великої кількості напрямів реалізації функціонального потенціалу податків чільну позицію займає їх впливовість на економічне зростання суспільства як основу суспільного добробуту. Формуючи податкову політику, держава через збільшення чи скорочення податкових надходжень, зміни форм оподаткування та маніпулювання елементами податків, звільнення від оподаткування окремих галузей виробництва, територій, груп населення може сприяти зростанню чи спаду господарської активності, створенню сприятливої кон'юнктури на ринку, умов для розвитку пріоритетних галузей економіки, реалізації збалансованої соціальної політики. Найбільше оподаткування здатне впливати на відтворювальний процес та регулювати пропорції в економічній структурі виробництва й обміну, співвідношення у розвитку продуктивних сил, а також на реалізацію суспільного продукту, темпи нагромадження капіталу й оновлення господарського потенціалу.

Дослідник А. Крисоватий ефективність податкової політики розглядає з позиції оцінювання ступеню виконання її функцій[27]. У науковій літературі з основних функцій податкової політики, до яких відносять

фіскальну та регулюючу, виокремлюють різні складові, зокрема: стимулюючу, стабілізуючу тощо. Проте, вони являють собою певний бік регулюючої функції податкової політики – тому, для оцінювання її ефективності податкової політики доцільно дотримуватися класичного підходу щодо виокремлення функцій:

– фіскальна, ефективність якої характеризує ступінь і вчасність наповнення дохідної частини бюджету податковими надходженнями, мінімумом витрат на адміністрування податків та зборів $Vadi$, ліквідацію будь-яких можливостей несвоєчасної сплати й ухилення від сплати податкових зобов'язань, тобто мінімізацію податкових ризиків Ri . Отже, постає багатокритеріальна задача оптимізації податкових надходжень PNi :

$$\begin{aligned} PNi &\rightarrow \max, \\ Vadi &\rightarrow \min, \\ Ri &\rightarrow \min. \end{aligned} \quad (1.1)$$

– регулююча, ефективність якої характеризує такий рівень оподаткування, що є справедливо можливим для всіх верств населення та суб'єктів господарювання, стримує або стимулює соціально-економічні процеси в державі як на макро-, так і на мікрорівні. Зазначений сприятливий податковий клімат зумовлює високий рівень конкурентоспроможності податкової системи, що сприяє, в цілому, притоку інвестиційного капіталу ззовні. В даному випадку постає багатокритеріальна задача оптимізації податкового навантаження для держави $PNVi$ та платників податків pn_i , за умов максимізації дохідності Di та мінімізації податкових ризиків з обох сторін:

$$\begin{aligned} PNVi &\rightarrow \max, \\ pn_i &\rightarrow \min, \\ Di &\rightarrow \max, \\ Ri &\rightarrow \min. \end{aligned} \quad (1.2)$$

Загалом ефективність податкової політики являє собою міру податкових результатів функціонування податкової системи в контексті ступеню реалізації її стратегії у конкретний момент часу. В контексті даного дослідження об'єктом розглядається ефективність податкової політики, а предметом – методи оцінювання ефективності податкової політики.

Метою оцінювання ефективності податкової політики, наприклад, для соціальної сфери буде дослідження впливу відповідної моделі оподаткування на рівень соціального розвитку; для економічної сфери – дослідження впливу відповідної моделі оподаткування на бізнес-процеси та економічну поведінку; для фіскальної сфери – дослідження впливу відповідної моделі оподаткування на рівень податкових надходжень за всіма рівнями бюджету. В результаті показник отриманого ефекту, соціального, економічного або фіскального, стає основою для прийняття управлінських рішень та коригування поточної стратегії податкової політики держави.

Сфера оцінювання ефективності податкової політики зумовлює набір критеріїв, які можуть бути кількісними, якісними, абсолютними (податкові надходження) та відносними (податкове навантаження). Враховуючи зазначені вище функції податкової політики, розглянемо відповідні їм показники ефективності реалізації та методи оцінювання їх ефективності. Ефективність фіскальної функції розраховується таким чином:

$$E_F = \frac{PN_i}{V_i}, \quad (1.3)$$

E_F – коефіцієнт ефективності фіскальної функції податкової політики;

PN_i – податкові надходження за i -й період;

V_i – витрати на адміністрування податки та зборів за i -й період;

До того ж, у формулі (3) показник податкових надходжень представлено без урахування показників податкового боргу, недоїмки, переплати, пільги. Тому чисельник формули коригують на зазначені показники, що уточнює рівень отриманого фіскального ефекту в бік зменшення. В контексті зазначеного, існує Концепція податкових витрат,

сутність якої полягає в обґрунтуванні податкової політики відповідно структурі податків, яка складається з нормативних податкових доходів та податкових витрат, різниця яких дає змогу оцінити чисті податкові надходження бюджету.

Чисельник формули (3), тобто податкові надходження, розглядається з позиції фактичних значень і прогнозованих. Прогнозування податкових надходжень як передумова формування податкової політики здійснюється за допомогою таких методів: репрезентативної податкової системи; оцінки валового регіонального (муніципального) продукту; галузевої репрезентативної податкової системи; регресійного аналізу, прогнозування засобами нейронних мереж; оцінювання залежності показника сукупних (валових) оподаткованих ресурсів від показника валового регіонального продукту; методами відносних індексів (показників) [27, с. 172].

Розглянемо кількісні абсолютні показники ефективності податкової політики держави. Науковцями приділяється багато уваги питанням значення та ролі певних видів податкових надходжень по відношенню до загального обсягу податкових надходжень, до показників обсягів доходів на різних рівнях бюджету, до обсягів ВВП (ВРП). Вагомими є результати оцінювання еластичності показника обсягів податкових надходжень відносно показника обсягів ВВП. Не менш популярними є кількісні відносні показники ефективності податкової політики.

В процесі оцінювання ефективності податкової політики також враховуються регіональні, галузеві та інші характеристики, що дає змогу дослідити податковий потенціал окремої галузі, регіону, сектору, видів економічної діяльності, великих платників податків тощо. Окремим вагомим аспектом залишаються результати виконання дохідної частини бюджету, тобто оцінювання фактичних та планових податкових надходжень, відношення заборгованості зі сплати податків до податкових надходжень загалом.

Уваги заслуговують показники податкового навантаження або тягаря, що, загалом, характеризують податкову складову отриманих результатів як на мікро-, так і на макрорівні. На мікрорівні оцінюються обсяги сплачених податкових платежів по відношенню до прибутку, валових доходів, собівартості, ціни реалізації та товаровиробника, обсягу реалізованої продукції тощо, а на макрорівні – обсяги сплачених податкових платежів по конствідношенню до ВВП або ВРП. Також досліджують результати обчислення відношення показника обсягів податкових пільг або економії коштів від податкового планування чи податкової оптимізації до показника обсягів податкових платежів.

Окремим напрямом дослідження ефективності податкової політики виступають показники ефективності контролюючих органів. Доводиться констатувати, що вітчизняної методики оцінювання ще не розроблено, проте може бути використано зарубіжний досвід у цій сфері дослідження. Так, А Вдовиченко пропонує такі критерії ефективності роботи контролюючих органів відповідно до цілей їх діяльності: загальний обсяг чистих податкових надходжень порівняно з прогностними показниками; загальні витрати порівняно з затвердженим бюджетом; відношення витрат до надходжень; частка добровільно сплачених податків та заповнених декларацій; задоволення платників податків від діяльності податкових органів (за результатами проведення опитувань)[16, с. 18].

Зазначені показники в загальному випадку дають уявлення про результативність діяльності податкових адміністрацій, проте не відображають внесок саме адміністрацій в загальні підсумки функціонування податкової системи держави. Сукупність обраних критеріїв оцінювання, в свою чергу, зумовлює вибір методу оцінювання ефективності податкової політики держави, який характеризує оптимальний шлях досягнення її мети. До загальних методів дослідження в сфері оподаткування відносять системний, структурно-функціональний, ймовірнісний, моделювання,

формалізацію, аналіз, синтез, експеримент, опитування, спостереження, групування, класифікацію, узагальнення, порівняння, стандартизація тощо.

Сучасні дослідники використовують широкий спектр як загальнонаукових методів дослідження аспектів податкової політики, так і спеціальних, зокрема: експертне оцінювання, сценарне моделювання, імітаційне моделювання, прогнозування, методи нейронних мереж, кластерний аналіз тощо.

Сукупність існуючих методичних підходів до оцінювання ефективності податкової політики держави за відповідними ознаками розподіляється загалом за такими напрямками: дохідний, витратний, ринковий (рис. 1.2)

Рис. 1.2. Методичні підходи оцінювання ефективності податкової політики

Методичні підходи до оцінювання ефективності податкової політики держави за відповідними ознаками можна згрупувати за напрямками:

- дохідний: оцінювання рівня податкових надходжень, їх фінансової значущості;
- витратний: оцінювання вартості витрат на адміністрування та справляння податків, вартості й ефективності функціонування контролюючих органів;
- ринковий: оцінювання рівня сприятливості оподаткування в країні; конкурентних переваг вітчизняної податкової системи порівняно з іншими податковими системами країн світу.

Такий підхід дає змогу комплексно оцінити ефективність податкової політики на основі ступеню виконання її функцій, узгодженості із соціально-економічною системою держави та формування конкурентних переваг.

На основі вище зазначеного, структурно-логічна модель оцінювання ефективності податкової політики держави виглядає наступним чином (рис. 1.3).

Зображена на рис. 1.3 структурно-логічна модель оцінювання ефективності податкової політики побудована на основі оцінювання економічного ефекту від ступеню виконання належних їй функцій, дає змогу обґрунтувати напрями її вдосконалення з метою підвищення рівня ефективності.

Прийняття управлінських рішень щодо подальшого вдосконалення податкової політики базуватимуться на основі оцінювання взаємозв'язку фіскального та соціально-економічного ефектів. Звісно, зазначений взаємозв'язок може бути й оберненого характеру, проте цікавим є кількісне дослідження еластичності соціально-економічного ефекту від зміни фіскального ефекту. Результати проведеного дослідження дадуть уявлення про можливі межі зростання фіскальної ефективності, які не знижують загального рівня соціально-економічного розвитку.

Крім того, ступінь відповідності сучасної податкової системи загальному соціально-економічному стану суспільства є ключовим елементом оцінки її ефективності[18]. Для цієї оцінки використовують:

1) оцінку динаміки зміни величини доходів бюджету стосовно ВВП, використовуючи класичні коефіцієнти еластичності та динамічності податків[35];

2) оцінку доцільності, тобто відповідності зазначеній меті, на основі розрахунку коефіцієнта виконання планових податкових надходжень (розраховується як відношення фактичних надходжень до планових); коефіцієнта «якості» сплати податків, тобто сплата податків у грошовій формі та з визначених джерел (розраховується як відношення фактичних податкових надходжень за вирахуванням надходжень у негрошовій формі та надходжень від штрафів і фінансових санкцій до запланованих); коефіцієнта

своєчасності, який характеризує своєчасність надходження коштів до бюджету.

Оцінювання ефективності податкової політики передбачає:

- визначення стану досліджуваного явища до та після впровадження певних заходів податкової політики;
- розрахунок витрат держави, пов'язаних із конкретними заходами податкової політики;
- розрахунок показників соціально-економічної ефективності від запроваджених заходів податкової політики.

У роботі Л.Тарангул[26] критерій ефективності податкової політики виражається так:

$$\Delta ПН \leq \Delta ДВ, \quad (1.4)$$

де $\Delta ПН$ – індекс зростання податкових надходжень;

$\Delta ДВ$ – індекс зростання доданої вартості (ВВП за вирахуванням амортизації). Таким чином, показник інтегральної ефективності системи оподаткування розглядається як максимальне задоволення державної скарбниці та населення при найбільш повному використанні всього спектру наявних ресурсів.

Для визначення здатності податкової політики забезпечувати покладені на неї завдання пропонується використовувати систему показників, які дозволять визначити фіскальну ефективність податкової політики, її вплив на соціально-економічний розвиток країни, ефективність використання податків і зборів.

У сучасній науковій літературі податкову політику досліджують в контексті її типів та представляють як компроміс між фіскальною та ліберальною її складовими, тобто певним середнім показником (рис. 1.4).

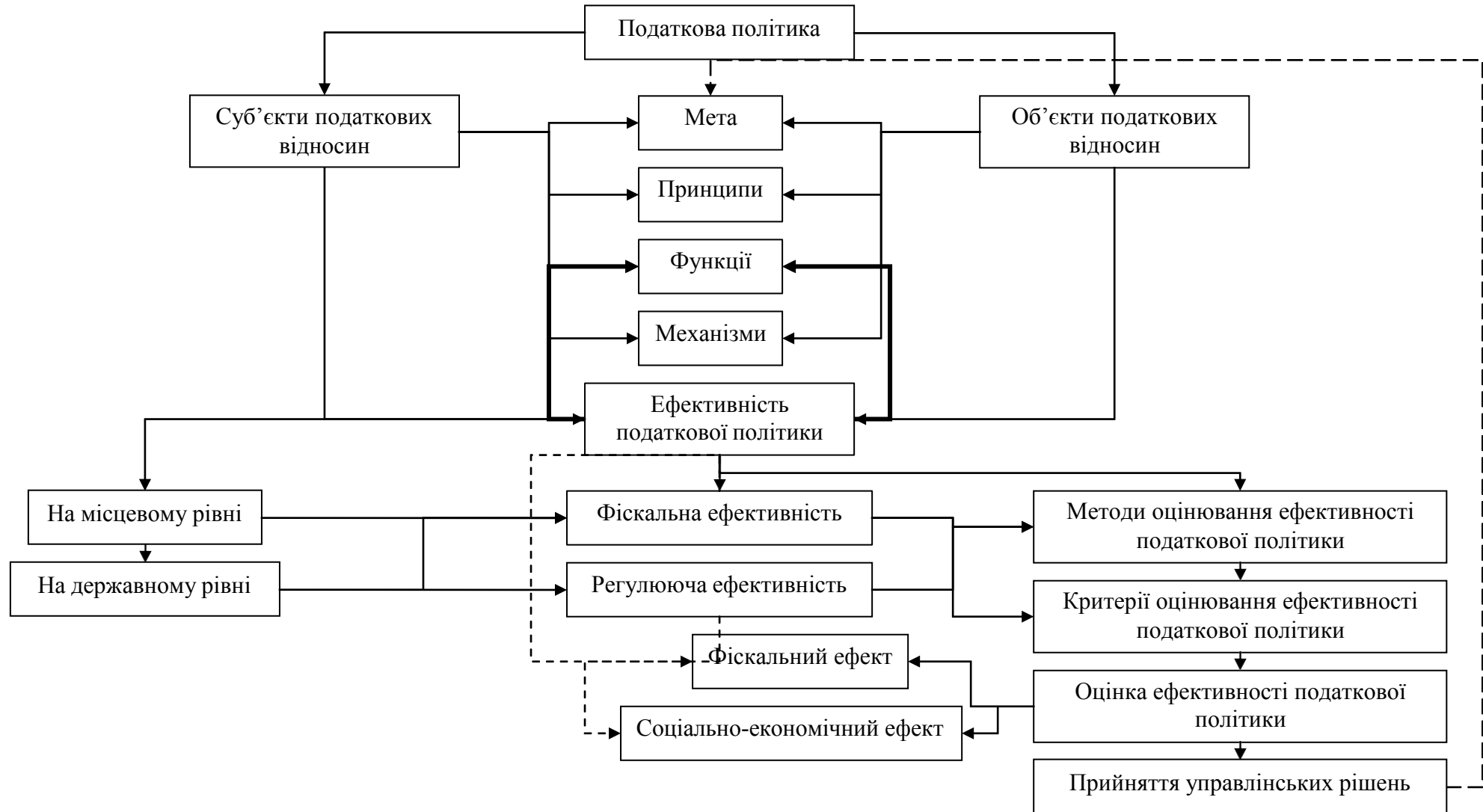

Рис. 1.3. Структурно-логічна модель оцінювання ефективності податкової політики [23]

Але, відсутність жорстких бокових меж оптимальності податкової політики ускладнює її формалізацію та подальше визначення та досягнення. Досвід реалізації податкової політики зазвичай демонструє комплексне використання податкових регуляторів як фіскального, так і ліберального типу, що, само по собі, є форматом пошуку певного компромісу між суб'єктами оподаткування і, тим сами – формуванням оптимального сценарію податкової політики.

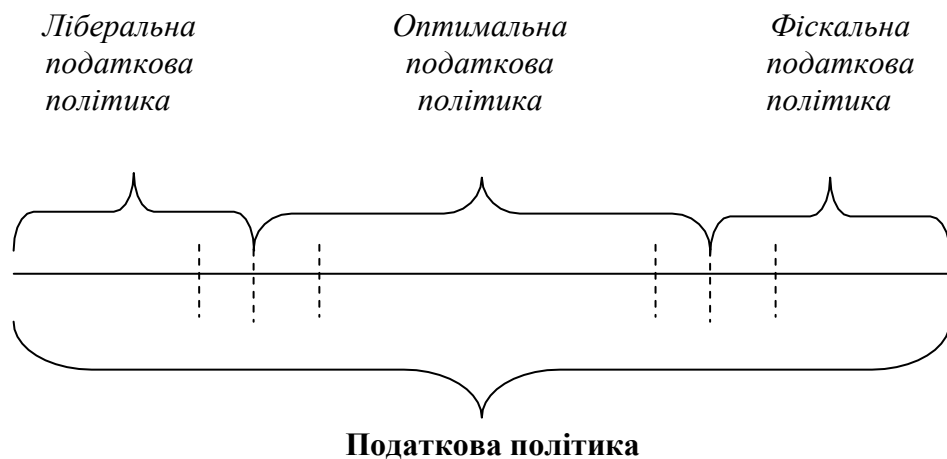

Рис. 1.4. Розмежування податкової політики за її типами

Джерело:[14]

Саме тому оптимальний сценарій податкової політики не може виступати середнім показником між фіскальним і ліберальним сценаріями, а є їх певним форматом встановлення відповідності податкових параметрів соціально-економічним вимогам. Такий сценарій реалізовується в певний період часу з відповідним рівнем соціального та економічного розвитку, в результаті чого його приймають як базовий, тобто оптимальний.

Економічний ефект податкової політики також проявляється крізь ефекти від використання системи податкових інструментів регулювання економічного розвитку та крізь відношення рівня сплачених податків та інших обов'язкових платежів до економічних результатів суб'єктів господарювання.

Податкова політика - один із багатьох, але найважливіших важелів втручання держави в соціально-економічні процеси. Це є наслідком постійно

зростаючої ролі держави в економіці та суспільному житті, що постійно потребує певних фінансових ресурсів. У розвинутих країнах світу рівень перерозподілу ВВП через податки є дуже суттєвим, а тому податкові інструменти здійснюють значний вплив на економічний розвиток як окремого ринкового агента, так і держави в цілому.

Економічна теорія дала життя на практиці двом основним формам функціонування фіскальної політики щодо формування макроекономічної та соціальної рівноваги, економічного зростання та зайнятості. Це автоматична і стабілізаційна фіскальна політика. В обох випадках основні інструменти реалізації цих форм фіскальної політики однакові, а саме:

- податки, що скорочують приватні витрати, внаслідок чого створюють можливість здійснення державних витрат;
- витрати державних коштів, що спонукають підприємства виробляти певні товари та послуги;
- трансфертні платежі, що забезпечують певний рівень доходів деяким верствам населення та підприємствам.

Історичний досвід переконує, що побудова ефективної податкової політики та її реалізація становить серйозне випробування для уряду будь-якої держави. На підставі дослідження наукових поглядів щодо тлумачення податкової політики, найбільш узагальнюючим є визначення «податкова політика» – як налагодженої та прозорої системи взаємодії між платником податків і державою, яка регулюється встановленими законодавчими й нормативно-правовими актами та розробленою сукупністю економічних й організаційних заходів для постійного отримання доходів бюджетів усіх рівнів за рахунок постійних чи тимчасових джерел, узгодженими з цілями соціально-економічного розвитку.

Ефективність податкової політики являє собою міру податкових результатів функціонування податкової системи в контексті ступеню реалізації її стратегії у конкретний момент часу. Метою оцінювання ефективності податкової політики буде: для соціальної сфери – дослідження

впливу відповідної моделі оподаткування на рівень соціального розвитку; для економічної сфери – дослідження впливу відповідної моделі оподаткування на бізнес-процеси та економічну поведінку; для фіскальної сфери – дослідження впливу відповідної моделі оподаткування на рівень податкових надходжень за всіма рівнями бюджету. В результаті показник отриманого ефекту (соціального, економічного або фіскального) стає основою для прийняття управлінських рішень та коригування поточної стратегії податкової політики держави.

РОЗДІЛ 2

ОЦІНКА ПРИОРИТЕТНИХ НАПРЯМІВ РЕАЛІЗАЦІЇ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

2.1. Сучасний стан реалізації податкової політики

Основна податкова реформа в Україні була запроваджена в січні 2016 року. Основні зміни, що стосуються фізичних осіб і діють у 2017-2021 роках, такі[45]:

- Ставка податку на доходи фізичних осіб (ПІТ) у розмірі 18% застосовується до всіх видів пасивних доходів, отриманих фізичними особами, за винятком дивідендів, які виплачуються за певних умов.
- Звичайні дивіденди, що виплачуються нерезидентами, пайовими інвестиційними фондами та неплатниками податку на прибуток підприємств (СІТ) в Україні оподатковуються за ставкою 9%.
- Максимальна місячна база нарахування єдиного соціального внеску (ЄСВ) становить 15 розмірів мінімальної заробітної плати, встановленої на відповідний період (місяць) року. Мінімальною базою для отримання доходу за основним місцем роботи є одна мінімальна заробітна плата (6500 грн. із січня 2022 року та 6700 грн. з жовтня 2022 року).
- Додано можливість фізичним особам відстрочити сплату податку на доходи, отримані внаслідок прощення боргу за житловою іпотекою.
- Податкова знижка допускається не лише щодо витрат на середню та вищу освіту, а й щодо витрат, понесених у зв'язку з дошкільною, позашкільною та шкільною освітою, але загальна сума податкової знижки, не може перевищувати суми річного загального оподатковуваного доходу платника податку, нарахованого як заробітна плата.
- Курсові різниці додаються до розрахунку інвестиційного прибутку фізичної особи тощо.
- З 2021 року приватні підприємці мають право не сплачувати щомісячний обов'язковий ЄСВ, якщо вони одночасно працюють за основним

місцем роботи за трудовим договором і роботодавець за них сплачує ЄСВ у розмірі не меншому від мінімального ЄСВ, встановленого законом.

В Україні до національних податків належать Корпоративний прибутковий податок, податок на доходи фізичних осіб, податок на додану вартість, акцизний податок, екологічний податок, плата за землю (для фізичних осіб), державне мито та орендна плата. У 2014-2019 роках показник прямого податкового навантаження (прибутковий податок, ПДФО, податок на нерухомість, земельний платіж, єдиний, транспортний, екологічний податки) знаходився в діапазоні 1,8% – 5,3%. Показник непрямого податкового навантаження, включаючи ПДВ, акцизи, імпорتنі та експортні мита (рисунки 2.1), склав 10,8 – 14,2%.

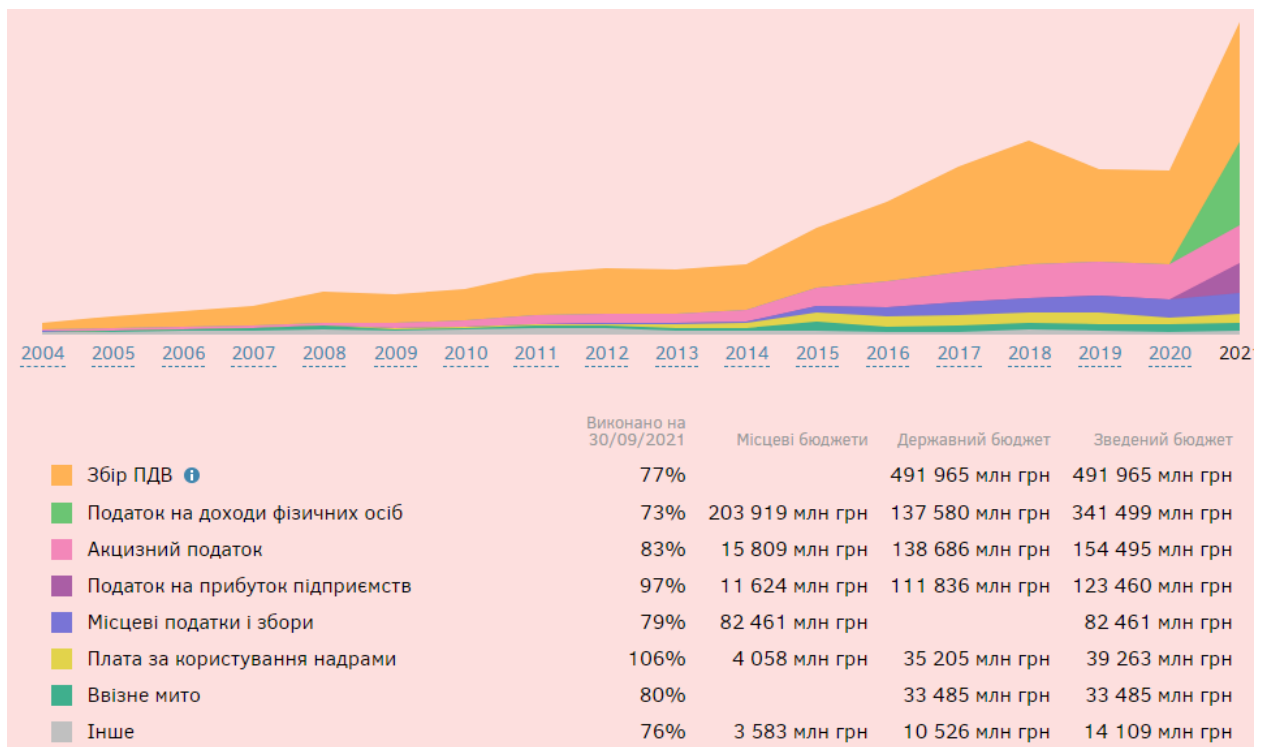

Рис.2. 1 - Динаміка податкових надходжень в Україні в 2004-2021 рр.

Джерело:[21]

Поточна ставка прибуткового податку в Україні становить 18%, що повністю відповідає податковому навантаженню Польщі, Угорщини (19%) і Швейцарії (17,9%), але в той же час нижче середньоєвропейської ставки

(22,09%). Однак у цих країнах податкова система суттєво відрізняється від української. Наприклад, у Швейцарії вони використовують диференційовану ставку за регіонами (від 11,5% до 24%), в Угорщині вони використовують спеціальну ставку для малого бізнесу (10%). Хоча в більшості країн ЄС ставки прибуткового податку вищі, ніж в Україні (Німеччина – 30%, Франція – 33%, Бельгія – 34%), там широко використовуються різні системи податкових пільг. Так, у Франції протягом перших двох років після реєстрації компанії звільняються від оподаткування.

У наступні роки податкова ставка становить 8,25%, 16,5% і тільки на шостий рік – звичайні 33%. В Естонії прибуток від бізнесу не оподатковується, як це має місце в багатьох острівних державах (Багамські острови, Віргінські острови) (Державна податкова служба України, 2020 рік; Світовий банк, 2019 рік). Помітно перерозподіл податкового тягаря в бік непрямих податків. Серед об'єктивних причин збільшення загального податкового навантаження-функціонування військового збору та введення додаткового імпортного мита в розмірі 5% - 10% на весь імпорт, крім критичного[47].

Податковий кодекс України містить визначення розумної економічної мети (ділової мети) операцій з моменту його прийняття ще у 2010 році. Проте це визначення було нечітким, а методи його практичного застосування обмеженими. Законом 466-IX (чинний з травня 2020 року) внесено комплексні зміни до Податкового кодексу України, зокрема впровадження трирівневого стандарту звітності BEPS. Поряд з цими важливими змінами також були внесені зміни в правила щодо комерційних цілей. Закон 466-IX доповнив це визначення поясненням того, якою може бути така економічна мета та які операції слід вважати такими, що не мають «розумної економічної мети». Під економічною метою (ефектом), зокрема, але без обмеження, має розумітися збільшення (збереження) активів платника податків та/або їх вартості в майбутньому.

Водночас з метою оподаткування операція з нерезидентом вважається такою, що не має розумної економічної мети, якщо[47]:

- Його основною метою або однією з них є несплата (недоплата) податків та/або зменшення бази оподаткування податком на прибуток.
- За подібних обставин суб'єкт господарювання не буде готовий продати (купити) такі товари, роботи чи послуги, нематеріальні активи чи інші об'єкти у непов'язаної сторони.

Законом 466-ІХ також визначено, як перевірка ділової мети може вплинути на податкову позицію.

Так, до статті 140.5 Податкового кодексу внесено нове коригування бази оподаткування податком на прибуток. Відповідно до цього платник податку збільшує суму оподатковуваного прибутку на суму витрат, понесених за операціями з нерезидентами, якщо такі операції не мають комерційної мети. Тягар доведення тут лежить на податковій службі. Іншими словами, в українській інтерпретації бізнес-тест буде застосовуватися до будь-яких покупок у нерезидентів. А якщо податкова оскаржує комерційну мету, такі витрати можуть не враховуватися при обчисленні бази оподаткування податком на прибуток.

Єдина відмінність операцій, які підпадають під контроль ТП, полягає в тому, що платники податків повинні будуть додавати до документів ТП обґрунтування господарського призначення витрат на послуги, роботи, ІВ та інші предмети, які не є товарами. Відповідні зміни внесено до статті 39 Податкового кодексу, яка встановлює правила ТП України. Таким чином, для контрольованих операцій тягар доведення фактично лежить на платнику податків[50].

Датою набрання чинності цим матеріалом Верховна Рада вважає законопроект 4065 від 07.09.2020. Відповідно до цього законопроекту, застосування критерію ділової мети обмежуватиметься операціями з товарами, роботами, послугами та виплатою роялті у контрольованих операціях з пов'язаними нерезидентами або нерезидентами, які підпадають

під контроль ТП, оскільки вони підпадають під контроль. за переліком держав (територій) з низьким рівнем оподаткування або переліком організаційно-правових форм нерезидентів, затвердженим Кабінетом Міністрів України.

Таким чином, незалежно від прийняття вищезазначеного законопроекту, платники податків, які підлягають контролю ТП або мають справу з нерезидентами з одного зі списків Кабінету Міністрів, повинні бути готові надати обґрунтування господарського призначення витрат. Якщо ці поправки не будуть прийняті, то те ж саме буде застосовано до будь-якого українського платника податків, який працює з нерезидентами[1-6].

Одним із ключових показників, за допомогою якого визначається рівень надходжень до державного та місцевих бюджетів є ВВП. Аналіз показу, що з початку реформи децентралізації та утворення об'єднаних територіальних громад частка доходів загального фонду місцевих бюджетів (без врахування трансфертів з державного бюджету) у ВВП поступово збільшувалася – із 6,15% у 2016 році до 6,92% за підсумками 2019 року (табл.2.1).

Таблиця 2.1.

Співвідношення доходів місцевих бюджетів загального фонду до ВВП України

Рік	Доходи загального фонду ісцевих бюджетів (без трансфертів), млн. грн.	ВВП, млн. грн.	Частка доходів місцевих бюджетів у ВВП.
A	1	2	3 = 1 / 2
2014	80 230,1	1 586 915	5,06%
2015	101 574,7	1 988 544	5,11%
2016	146 648,3	2 385 367	6,15%
2017	192 671,5	2 983 882	6,46%
2018	234 105,1	3 560 596	6,57%
2019	275 169,8	3 974 564	6,92%
2020	291 745,3*	3 985 500**	7,32%

* затверджений місцевими радами план станом на 01.07.2020

Запроваджена вітчизняним урядом податкова реформа має на меті допомогти українському бізнесу під час війни. Податкова реформа складається з кількох законів і податкових законопроектів, які незабаром набудуть чинності[50]:

- Закон № 2120-IX «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів на період дії воєнного стану» від 15.03.2022;
- Закон № 2142-IX «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів щодо вдосконалення законодавства на період воєнного стану» від 24.03.2022;
- Законопроект № 7234 «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів щодо адміністрування деяких податків під час воєнного та надзвичайного стану» від 30 березня 2022 року (прийнятий Верховною Радою та поданий на підпис Президенту України ;
- Законопроект №7232 «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо оподаткування суб'єктів господарювання, які мають економічні зв'язки з державою-агресором» від 30 березня 2022 року (прийнятий парламентом у першому слуханні).

Основні податкові зміни, які впливають на багато компаній, включають наступне:

-Зниження податкового тягаря:

1. Запровадження 2% податку з обороту замість ПДВ та ППП. Замість податку на прибуток підприємств та податку на додану вартість, підприємства можуть перейти на спрощену систему оподаткування та сплачувати 2% єдиного податку. Ця можливість доступна незалежно від обсягу продажів і кількості співробітників.

Ця опція стосується не всіх підприємств, а саме сфери грального бізнесу, імпортерів транспортних засобів, обмінного бізнесу, виробників, експортерів та продавців підакцизних товарів, підприємств надр, фінансових установ, філій платників неєдиних податків та нерезидентів. Водночас суб'єкти господарювання, які займаються роздрібною торгівлею

підакцизними товарами (наприклад, супермаркети з продажу тютюну та алкоголю), видобутком підземних і поверхневих вод для надання послуг з централізованого водопостачання можуть перейти на податок з обороту 2%.

2. Зниження акцизу та ПДВ на паливо. Акциз на газ, дизельне паливо, очищений газ і бутан знижено до 0%. ПДВ на постачання цих видів палива знижено до 7%.

3. Скасування мита на імпорт товарів і транспортних засобів. Фізичні особи звільняються від сплати мита, акцизу та ПДВ при імпорті транспортних засобів. Мито не поширюється на імпорт товарів, за винятком алкоголю та тютюнових виробів. Платники єдиного податку 1-3 груп (крім платників податку 3 % + ПДВ) звільняються від сплати мита та ПДВ при імпорті товарів. Жодне із зазначених винятків не поширюється на товари чи транспортні засоби, ввезені з держави-агресора чи тимчасово окупованої території України.

4. Додаткові податкові пільги. Платники податків звільняються від сплати окремих податків на територіях, де велися бойові дії, а також на територіях, які тимчасово окуповані російськими військами. Зокрема, пільга надається щодо таких податків:

- Екологічний податок за період з 1 січня 2022 року по 31 грудня року, в якому скасовується воєнний стан.
- Мінімальні податкові зобов'язання для власників землі на 2022 та 2023 роки.
- Земельний податок та плата за оренду землі за період з 1 березня 2022 року по 31 грудня року, наступного за роком скасування воєнного стану.
- Податок на нерухоме майно щодо об'єктів житлової нерухомості за 2021 та 2022 роки.
- Податок на нерухоме майно нежитлової нерухомості за період з 1 березня 2022 року по 31 грудня року, в якому скасовується воєнний стан.

Кабінет Міністрів України визначає перелік територій, на яких надаються податкові пільги.

Звільнення від податкової відповідальності[8]:

1. Звільнення від штрафів та пені за несвоєчасну сплату податків. Від відповідальності за несплату податків звільняються платники податків, які не можуть сплачувати податки внаслідок введення воєнного стану. Послаблення діє на період воєнного стану та 6 місяців після його скасування. На період дії воєнного стану та протягом 3 місяців після його скасування штрафи та пеня за несплату та несплату єдиного внеску не застосовуються.

2. Звільнення від податкових зобов'язань у разі втрати документів. Платники податків можуть подати повідомлення про втрату або неможливість отримати первинні документи внаслідок воєнних дій. Податкові органи приймають податкові декларації, складені на підставі таких документів. Податкові органи будуть обмежені у проведенні податкових перевірок за періоди втрачених документів.

Але якщо податківці зможуть довести, що втрата документів не пов'язана з військовими діями, дії платника податків кваліфікуються як ухилення від сплати податків з відповідною відповідальністю.

3. Мораторій на податкові перевірки. На період дії воєнного стану діє мораторій на проведення податкових перевірок, крім камеральних перевірок з метою відшкодування ПДВ, а також фактичних податкових перевірок у місцях продажу. Обмежено проведення документальних податкових перевірок щодо єдиного соціального внеску на період дії воєнного стану та протягом 3 місяців після його скасування.

Верховна Рада прийняла податковий законопроект, який передбачає підвищення податків для суб'єктів господарювання, які мають економічні зв'язки з державою-агресором, у півтора рази. Законопроект пройшов лише перше слухання і зараз доопрацьовується для голосування в другому слуханні.

Підвищені ставки податку не застосовуватимуться, якщо господарська діяльність компанії має соціальне, гуманітарне чи економічне значення для України. Критерії такої вартості визначаються Кабінетом Міністрів України[9].

Результати дослідження показують, що податкова політика України передбачає управління економічною системою центральними органами державної влади. Автори дійшли висновку, що податкова політика реалізується через механізми податкового регулювання з урахуванням об'єктивних економічних законів для координації економічних процесів відповідно до Цілей розвитку. Це узгоджується з результатами дослідження Propona (2018) про ефективність податкового механізму, яка визначається в першу чергу результатами податкового контролю. Водночас наше дослідження доводить, що функція податкового контролю є завершальним етапом планування та організаційної податкової роботи.

Ефективність податкового тягаря України на макрорівні зазвичай визначається шляхом вимірювання сукупного впливу податкових платежів на джерела їх виплати (Романюта, 2017), в той час як за кордоном частіше використовується відношення податкових надходжень до валового національного продукту (PwC, 2018), включаючи вартість товарів і послуги, вироблені резидентами країни за кордоном. Економетричний аналіз показав невеликий вплив збільшення фіскального навантаження на позитивну динаміку ВВП, обсягів виробництва, експорту та зниження рівня безробіття в Україні.

Тобто, підтримуючи певні підприємства, уряд фактично втрачає кошти, сумірні з кредитами міжнародних організацій, оскільки за двома останніми угодами з МВФ Україна в 2018-2020 роках отримала від Фонду 3,48 мільярда доларів, включаючи 2,1 мільярда, отримані в червні 2020 року. При цьому, якщо в 2015-2017 роках сума податкових пільг, а значить, і втрат бюджету від них, зменшилася, то в 2018 році вона почала зростати. Для визначення ефективності податкової політики в світовій практиці використовується

діагностичний тест у. Танзі. Щоб охарактеризувати рівень ефективності податкової політики України в довоєнний період⁵, ми використовуємо три показники з неї: Індекс ерозії, Індекс концентрації та індекс дисперсії. Індекс концентрації відповідає на питання про те, чи надходить значна частина сукупного доходу від відносно невеликого числа податків і податкових ставок. Він розраховується як відношення суми податкових надходжень до суми доходів консолідованого бюджету, у відсотках. Чим вище цей показник, тим ефективніше завдання податкової політики щодо забезпечення дохідної частини бюджету країни. В Україні в 2016-2020 роках рівень цього показника близький до 83,1-82,6. Індекс дисперсії може бути використаний для визначення того, чи існує невелика група податків з низьким рівнем доходу, які лише створюють незручності при проведенні фіскальної політики щодо доходів, чи таких податків взагалі немає. Він розраховується як відношення суми податкових надходжень до суми витрат консолідованого бюджету. Цей показник, згідно з розрахунками, також демонструє тенденції до зниження і загальне зниження в кінці 2020 року на 6,7%. Індекс ерозії уточнює, чи є максимальне збіг фактичних податкових баз з потенційними базами. Він розраховується як відношення суми фактичних податкових надходжень до планованої суми.

Таким чином, виходячи з розрахункових даних, ми бачимо, що ситуація на кінець 2020 року, в порівнянні з 2016 роком, трохи покращилася і збільшилася з 100,6 пункту до 101,9. Слід зазначити, що протягом 2018-2020 років такі фактори, як: несприятлива цінова кон'юнктура на світових товарних ринках зробили негативний вплив на розвиток вітчизняної економіки та наповнення бюджету; ескалація військового конфлікту на сході України; низька платоспроможність населення, існуючі структурні дисбаланси в економіці. Ці фактори негативно впливають на результати діяльності підприємств, їх прибуток і заробітну плату, а отже, і на сплачувані податки в цілому.

У довоєнний період, на тлі пандемії COVID-19, податкова політика України демонструвала тенденцію до глобалізації. Однак, за даними Міністерства економіки України, економічна основа опинилася на небезпечному ґрунті: зростання валового внутрішнього продукту (ВВП) України в 2019 році сповільнилося з 3,4% в 2018 році до 3,3%. Водночас у рейтингу економічних свобод у 2020 році, складеному Фондом "Спадщина", Україна піднялася на 7 позицій і посіла 127-е місце між Джибуті та Мавританією. Загальний показник свободи бізнесу та грошово-кредитної політики склав 56,2 бала зі 100 можливих, що на 1,3 пункту вище, ніж у 2019 році (Україна піднялася на 7 місць у рейтингу економічної свободи, 2021 рік).

Водночас його незадовільна значимість була спровокована збільшенням податкового навантаження та зниженням рівня інвестиційної свободи та фінансової незалежності (Індекс економічної свободи 2021 року, 2022 рік). Високий рівень податкового навантаження-наслідок нераціональної податкової політики-призвів до збільшення темпів зростання числа господарюючих суб'єктів до кінця 2020 року на 1,8% в порівнянні з 2017 роком, що відбулося в основному за рахунок скорочення кількості підприємств – на 7,6 %.

За звітний період, зокрема у 2019 році, відбулося значне зниження темпів зростання податкового навантаження – на 3,7%, дещо менше зниження у 2018 році – 0,4%, але у 2020 році відбулося збільшення на 1,5 %. Протилежною є динаміка темпів зростання фінансових результатів підприємств до оподаткування: в періоди зниження темпів зростання податкового навантаження спостерігається збільшення, а в періоди зростання (2020 рік) – зниження на 119,2%.

Якщо ми порівнюємо темпи зростання податкового навантаження і кількість підприємств і індивідуальних підприємців, то простежимо аналогічну тенденцію, яка була описана раніше: кількість підприємств

збільшувалася в періоди зниження податкового навантаження і зменшувалася під час її збільшення.

2.2.Соціально-економічна спрямованість податкової політики в Україні

Слід зазначити, що на всіх етапах розвитку суспільства держава активно втручалася в дії суб'єктів економічного життя й забезпечувала стабільність політичної влади. Це втручання в різні періоди істотно розрізнялося, що дозволяє говорити про етапи еволюції економічних функцій держави.

Розвиток суспільства та стратегічні прагнення України до рівноправного партнерства у європейському співтоваристві зумовлюють посилення уваги до обґрунтованості та ефективності податкової політики у системі державного регулювання економіки. Побудова та здійснення такої політики має відповідати як тактичним завданням, так і довгостроковим перспективам соціально-економічного розвитку країни.

Податкова політика в Україні повинна відрізнятися від податкової політики у державах Заходу хоча б тому, що в умовах ринкової трансформації соціально-економічної системи існує цілий ряд структурних проблем, які потребують нагального розв'язання. Як правило, такі проблеми не поставали перед країнами з розвинутою економікою, оскільки їх соціально-економічні системи змінювалися поступово, реагуючи на виклики підвищення ефективності господарювання, і не набували значних диспропорцій. Україна ж, навпаки, отримала спадщину неефективну економіку в умовах численних структурних перекосів[23]. Сьогодні більшість з них лише поглибилися, а тому основним завданням податкової політики в Україні має стати сприяння системним зрушенням, а не підтримання стабільного функціонування сформованої відносно оптимальної соціально-економічної системи, як це відбувається у державах Заходу.

Крім того, слід враховувати, що рівень економічно розвитку України є значно нижчим, ніж у державах з розвинутою ринковою економікою, а вітчизняні ринкові відносини відрізняються від їх традиційних зразків[28]. В Україні інституційне середовище складається з інститутів ринкової та планової економік, їх комбінацій, які породжують розквіт корупції, та транзитивного типу ментальності, для якого нормою є, зокрема, низька фіскальна свідомість. Якщо більшість постсоціалістичних держав – нових членів ЄС швидко досягли зростання ВВП на основі ринкової трансформації соціально-економічної системи і без особливих проблем запровадили чимало західноєвропейських фіскальних форм, то Україна неодноразово стикалися з негативними економічними та фіскальними наслідками від невдалих реформ, що, у свою чергу, посилювало дисбаланс між запозиченими із зарубіжної практики податковими інструментами і реаліями господарювання, а також зумовлювало появу у громадян скептичного ставлення до держави як до ініціатора прогресивних змін і небажання фінансово підтримувати діяльність. Таким чином, податкова політика в Україні повинна, з одного боку, враховувати поточні економічні, соціальні та інституційні умови, а з іншого – бути спрямованою на те, щоб поліпшити соціально-економічну ситуацію і відкоригувати інституційне середовище в державі.

Оцінка ефективності функціонування податкової системи України вимагає проведення аналізу її з різних аспектів. Це насамперед величина мобілізованих податкових надходжень та загальна їх частка у Державному бюджеті, структура платників податків, частка підприємств які працюють в тіні, аналіз адміністрування податкових надходжень тощо.

Так частка податкових надходжень в 2021 р. становить 1 107 090,9 млн. грн.

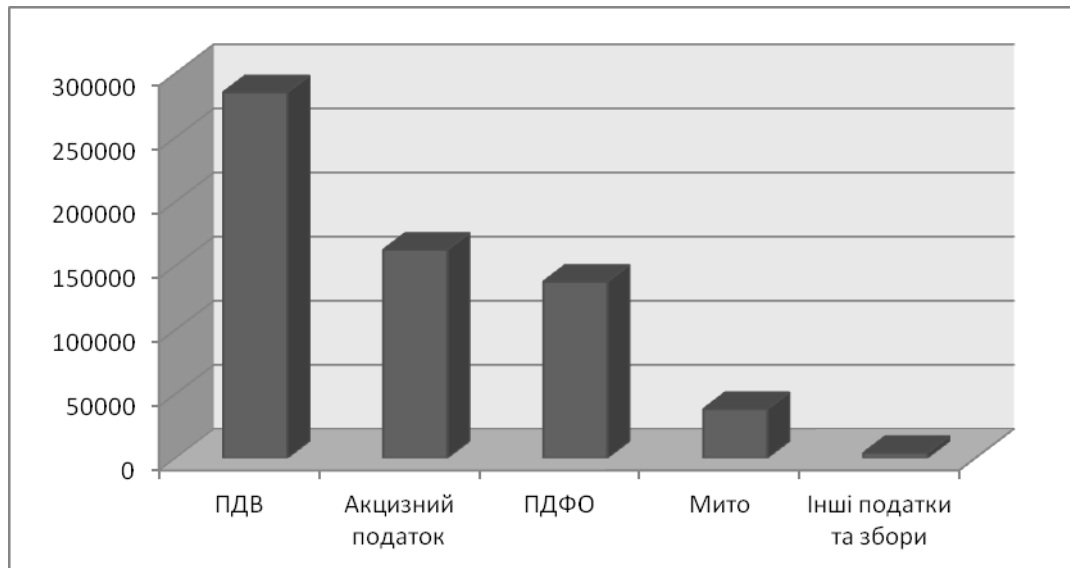

Рис.2.2 Податкові надходження Державного бюджету України в 2021 році, млн. грн.

Джерело: Побудовано автором на основі [40].

Надходження податку на додану вартість порівняно з 2020 роком збільшились на 31,9%. Сприяло збільшенню часткове скасування пільг з ПДВ для сільськогосподарських виробників; зростання вітчизняного виробництва й імпорту товарів і послуг. Виконання плану: 101,2%.

Порівняно з 2021 роком надходження акцизного податку збільшились на 42,8%. Спонукало до збільшення зростання ставок на більшість груп підакцизних товарів (особливо на алкогольні напої та тютюнові вироби) . Значне зростання обсягів імпорту палива. Виконання плану: 110,1%.

Податок на доходи фізичних осіб. Зазначимо, що податок на доходи фізичних осіб є другим за обсягом джерелом надходжень до зведеного бюджету України після ПДВ (у 2020 році – 23,87 млрд грн, тобто 16,3% від загального обсягу доходів держави). Це найбільше джерело доходів місцевого самоврядування і в середньому становить 37,7% доходів місцевих бюджетів або 57,15% власних доходів органів місцевого самоврядування (без трансфертів)

ПДФО є важливим податком для держави, це зумовлено тим, що він:

- безпосередньо зачіпає інтереси всіх без винятку верств економічно активного населення країни;

- один з основних податків, який дає змогу в максимальному ступені реалізувати основні принципи оподаткування: справедливості і рівномірності розподілу податкового тягаря;
- дозволяє змінювати розмір кінцевих доходів населення без зміни відповідності між результатами праці та її оплатою;
- впливає на структуру кінцевих доходів населення, тобто на структуру потреб населення;
- дає змогу обкладати доходи, які отримуються з різних джерел[42].

Як вже зазначалося, сьогодні податок на доходи фізичних осіб є фундаментальною ланкою економіки. В Україні з нього формується значна частина дохідної бази Державного бюджету.

Таблиця 2.2

**Вихідні дані для знаходження коефіцієнта фіскальної значущості
ПДФО в бюджеті держави**

Рік	ПДФО (млн грн)	Доходи державного бюджету, млн грн	Фіскальна значущість ПДФО, %
2019	109954,0	998278,9	11
2020	117281,3	1076016,7	10,8
2021	137555,2	1296852,9	10,6

Джерело: систематизовано на основі [39]

Як видно з таблиці фіскальна ефективність податкового управління ПДФО при певній системі втілених податкових рішень погіршується, і значущість та величина надходжень ПДФО у ВВП країни має спадну тенденцію.

Податкові ставки на доходи фізичних осіб відіграють фіскальну функцію. Справедливість в оподаткуванні тут оцінюється зовсім не за тим, хто скільки сплачує податків. Державу цікавить більше те, скільки коштів залишається у платника після їх сплати.

Крім того, більшість країн користується прогресивною шкалою оподаткування, оскільки вона стимулює попит на масові товари і послуги, водночас скорочуючи на предмети розкоші. Основним показником, який впливає на встановлення податкових ставок, є співвідношення доходів між найбагатшими і найбіднішими прошарками суспільства. Такий підхід є не лише виправданим з позиції соціальної справедливості. Він є непоганим стимулом для ефективного функціонування економіки. Вилучаючи у найбільш забезпечених верств надлишки доходів через прогресивне оподаткування, держава все одно залишає їм достатньо коштів для споживання. Частина доходів, яка забирається у багатих, перерозподіляється на користь бідних верств і стимулює загальний попит на товари і послуги. Як правило, держава може раціональніше розпорядитись надлишком вилучених коштів, ніж приватні особи.

Порівняно з 2021 роком мито знизились на 49,4%. Причиною такої динаміки стали: лібералізація значної кількості ставок увізного мита для товарів, які походять з ЄС та скасування додаткового імпортного збору.

Як відомо, тіньова економіка, з одного боку, погіршує конкурентні умови для законотворчих суб'єктів ринку, а з іншого – призводить до фіскальних втрат. І чим більше є обсяги тінізації економічних відносин, тим більшими ж диспропорції у соціально-економічній системі та перерозподілі ВВП. Значний тіньовий сектор гальмує нарощування тих інвестицій в національну економіку, які пов'язані з НТП[39].

На офіційному сайті Міністерства економічного розвитку та торгівлі розміщено регулярний (річний) звіт «Загальні тенденції тіньової економіки в Україні». Рівень тіньової економіки за попередніми розрахунками Мінекономіки у 2021 році склав 25% від обсягу офіційного ВВП, що на 5 в.п. менше за показник 2020 року.

Тобто продовжується тенденція щодо зниження рівня тіньової економіки. Водночас, залишається неподоланою низка чинників, що

стримують процеси детінізації економіки в Україні, серед яких варто виділити:

- низький рівень захисту прав власності;
- недосконалість судової системи країни (основними вадами якої визнаються недостатня інституційна спроможність та незалежність гілок судової системи), як наслідок, низький рівень суспільної довіри до неї;
- високий рівень корупції в країні;
- збереження викликів забезпеченню стабільного функціонування фінансової системи країни;
- наявність територій, непідконтрольних Уряду, утворених у ході збройного конфлікту на території країни, та, як наслідок, зростання потенційних можливостей для виникнення нових схем контрабанди товарами[33].

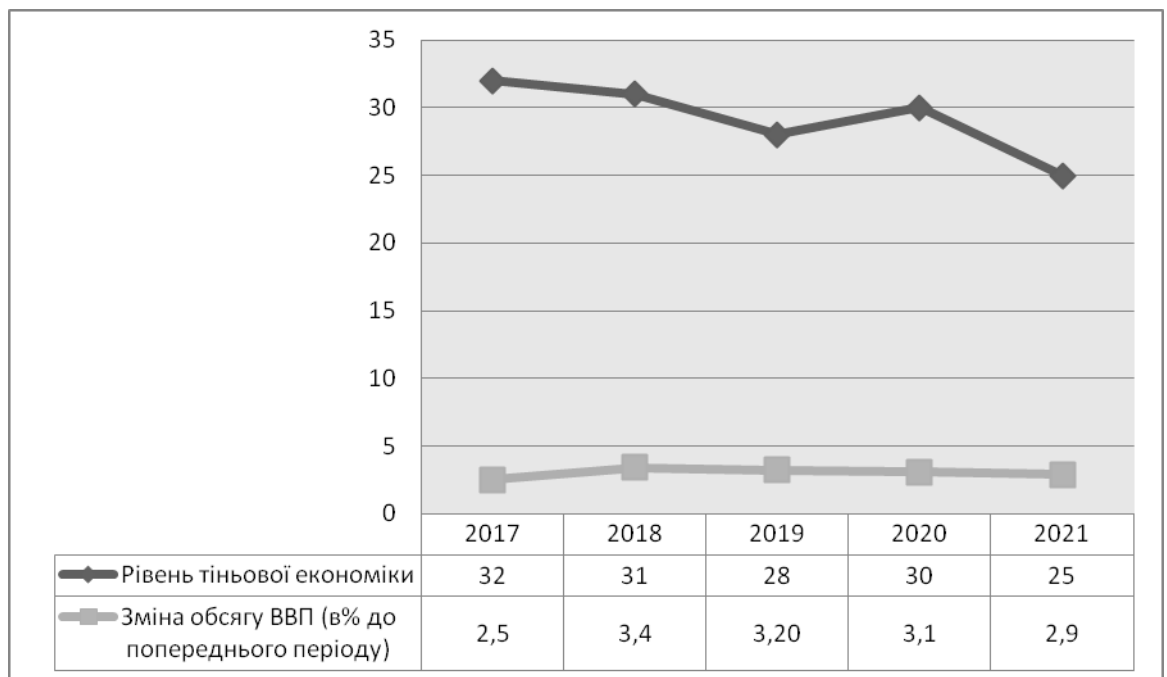

Рис. 2.3 Динаміка рівня тіньової економіки України (в % від ВВП)

Джерело: Побудовано автором на основі [39].

Найвищим рівнем тіньового бізнесу, за розрахунками МЕРТ, характеризуються підприємства добувної промисловості (обіг тіньових коштів складає 43% від ВВП по галузі). Наразі вважається, що найбільш

прозоро працюють агрокомпанії - у тіні знаходиться лише 9% від галузевого ВВП.

Результатом сукупної дії специфічних чинників коронакризи стали, у тому числі:

- зменшення інтенсивності тінізації доходів на тлі пригніченої загальної активності економічних агентів з неекономічних причин;
- виникнення нових каналів тінізації при звуженні традиційних каналів, які наразі не охоплюються повною мірою окремими існуючими методами обрахунку.

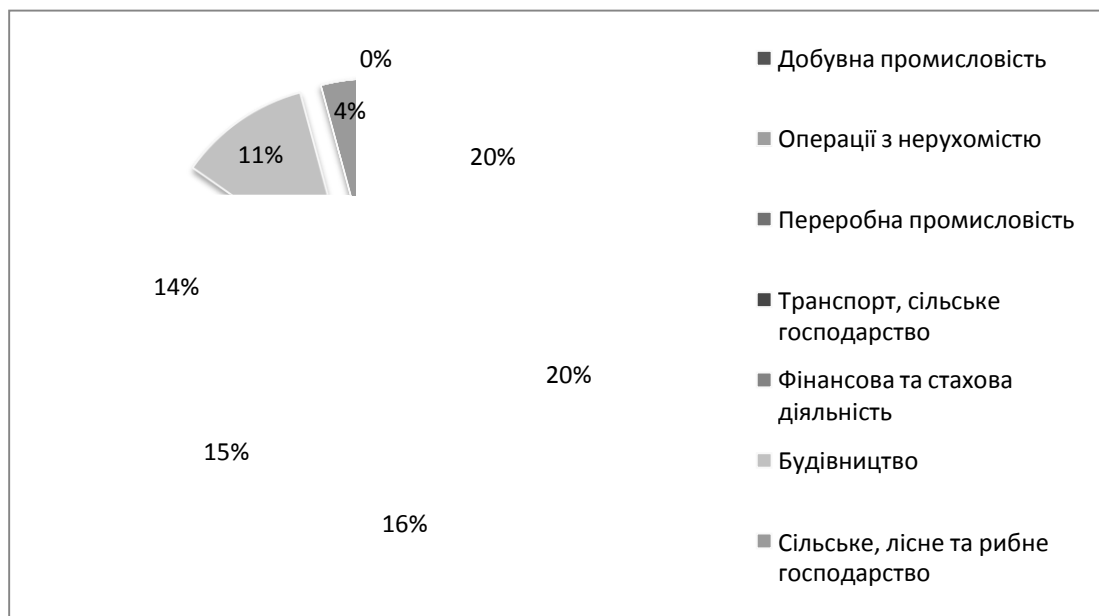

Рис. 2.4 Рівень тіньової економіки за галузями

Джерело: Побудовано автором на основі[39].

У процесі дослідження з'ясовано, що провідна роль у забезпеченні виконання державної функції щодо регулювання економічних процесів належить податкам, які є основним джерелом наповнення державного бюджету, і займають близько 80% від усіх надходжень.

В українському суспільстві існує чимало міфів, пов'язаних із податковою системою. Більшість платників податків щиро переконана в тому, що всі їхні негаразди спричинені високим податковим навантаженням в країні. Водночас статистика стверджує, що формально Україна не належить

до держав світу з найвищими податками. Частка ВВП, яка акумулюється в податкові надходження, в нашій країні серйозна. Проте, навіть враховуючи внески на соціальне страхування, вона у відсотковому вимірі співвідноситься з більшістю європейських держав. Хоча й існує чимало країн світу із нижчим податковим навантаженням. Про це свідчать результати дослідження організації Heritage Foundation. Також дана інформація про податкове навантаження в країнах світу містить цікаві дані для аналізу. Вона показує, що країни, які перебувають на різних щаблях економічного розвитку та соціального добробуту, можуть мати схоже співвідношення у частці ВВП, яка оподатковується. Однак це зовсім не робить життя в бідних державах кращим. Великі кошти, які викачуються з економіки та осідають в казні або державних соціальних фондах, чомусь автоматично не формують заможного суспільства та не сприяють соціальній справедливості. І справа не тільки в тотальній корупції, хоч і вона відіграє одну з провідних ролей.

Секрет полягає в обсягах фізичного споживання домогосподарств, яким для підтримання життєдіяльності на певному мінімальному рівні треба здійснювати приблизно однакові витрати і в бідних, й у багатих країнах. Якщо ВВП на душу населення є високим, це дозволяє інвестувати в інші сфери економіки, при цьому забезпечуючи велику частку перерозподілу доходів через податкову систему. Абсолютні цифри вливань в економіку навіть при податковому навантаженні до 50% у заможних країнах все одно будуть серйозними. Держави з невисоким рівнем ВВП на душу населення не можуть дозволити собі таку розкіш. У цьому і полягає таємниця української податкової системи. У гонитві за Європою Україна з її 4835 доларами ВВП(2021р.) на душу населення не має можливості акумулювати надто велику частку валового внутрішнього продукту через податки і соціальні внески, оскільки це загрожує розвитку економіки.

РОЗДІЛ 3.

НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

Протягом останніх десятиліть спостерігається підвищений інтерес науковців та громадян щодо питань побудови ефективної моделі податкової системи й податкової політики. Перш за все це зумовлено тим, що розбудова податкової системи забезпечує відповідність стратегії розвитку країни, сприяє утвердженню інноваційно-інвестиційної моделі економічного зростання.

Соціально-економічні перетворення, які проводяться сьогодні в Україні, визначають необхідність формування ефективної податкової політики як однієї з важливих умов покращення економічної ситуації в країні[41]. Адже податки одночасно використовуються державою не тільки для здійснення фіскальних цілей, а також є основним важелем розвитку економіки.

Одним із напрямів державного регулювання є податкове регулювання, що виступає процесом застосування методів і форм податкового впливу на суб'єктів господарювання; цей процес є цілеспрямованим та послідовним у своїх діях[24]. Тому основною метою здійснення податкового регулювання є вплив на макроекономічну рівновагу і поступальний розвиток економіки конкретного етапу її функціонування.

Сучасною інтерпретацією податкового регулювання є складники податкового механізму, до яких належать податкове законодавство, прогнозування і планування; податкові норми, санкції, нормативи; управління податками, які під час реалізації податкової політики повинні дотримуватися принципів оподаткування та виступають окремими за своєю природою податковими інструментами.

Стабільності економічного розвитку держави і регіонів можливо досягти, збалансувавши інтереси учасників економічних відносин (населення країни, суб'єктів господарювання, регіонів, держави).

Значною проблемою у побудові ефективної податкової політики є податкові пільги, які піддаються в сучасному світі неабиякій критиці з боку як податківців, так і науковців. Головною підставою є їх руйнівний вплив на економічні процеси, порушення принципу нейтральності та деструктивний характер[25]. На нашу думку, під час використання податкових пільг можна виділити і перейняти Україні такі методи регулювання зарубіжної практики, застосування яких обумовлені конкретними цілями державної податкової політики:

- 1) регулювання співвідношення державних і місцевих податків;
- 2) регулювання податкового навантаження на певні категорії платників податків;
- 3) регулювання складу податків, об'єктів оподаткування, податкових ставок, порядку формування податкової бази, порядку і строків сплати податків;
- 4) регулювання пільгового оподаткування, преференцій, податкових відрахувань;
- 5) регулювання співвідношення пропорційних і прогресивних податків і ступеня їх прогресії;
- 6) регулювання співвідношення прямого і непрямого оподаткування.

Здійснення економічних реформ, стабілізація економіки України не можуть бути успішно реалізованими без докорінного перегляду державної податкової політики.

Існуюча податкова система в Україні з її високими податковими ставками, що орієнтувалася на вирішення поточних фінансових проблем держави, на сьогодні стала однією з основних причин занепаду виробництва, згортання інвестиційної діяльності, відтоку з країн капіталів, скорочення робочих місць, розкручення інфляції, зниження доходів населення, зростання

«тіньової» економіки[34]. В цьому зв'язку назріла нагальна потреба в розробці і запровадженні таких податкових концепцій щодо визначення економічно оптимального і соціально справедливого рівня оподаткування, який достатньою мірою забезпечував би не лише фінансування державних функцій, але й не пригнічував стимулів до виробничої, інвестиційної діяльності та мотивації праці.

Високі податкові ставки, як засвідчує світовий економічний досвід, виправдані в економічно розвинених країнах як засіб стримування надвиробництва товарів; низькі заохочувальні ставки податку – у країнах, що розвиваються, як засіб загального пожвавлення економіки держави.

У сучасних умовах стабілізація виробництва, подальше нарощування економічного потенціалу України мислиться як результат здійснення радикальних заходів як у сфері виробництва, так і в сфері споживання. До таких заходів, можна віднести:

Суттєве зниження ставок оподаткування юридичних осіб (як прямих так і не прямих), що дозволить залишити в їх розпорядженні від 60 до 80 відсотків прибутку. В результаті таких дій уряду:

По-перше, створяться умови для розвитку виробництва, оскільки значна частина вивільнених коштів спрямовуватиметься на розширення виробництва, створення робочих місць, підвищення заробітної плати;

По-друге, зростання прибутковості інвестицій припинить відтік капіталу за кордон, а з часом забезпечить і його зворотній рух;

По-третє, скоротяться масштаби злочинної практики «подвійної бухгалтерії» з метою приховування прибутків і ухиляння від сплати податків;

По-четверте, зникнуть підстави для пільгового оподаткування;

По-п'яте, зниження податкових ставок діятиме в цілому в напрямку зниження ціни готового продукту. Це, в свою чергу, створить умови для зниження цін окремих груп товарів, що перевищують світові ціни. Отже, зниження податкових ставок в сучасних умовах діятиме як дефляційний чинник;

Підвищення рівня оплати праці при незмінних ставках прибуткового податку з громадян. Це забезпечить не тільки збільшення надходжень в державний бюджет та пом'якшення соціальної напруги, але й через пожвавлення споживання діятиме як засіб активізації пропозиції.

З іншого боку, зростання рівня заробітної плати спричинить підвищення собівартості, а отже, й ціни продукції. Але, враховуючи те, що в Україні питома вага витрат на оплату праці орієнтовно складає від 8 до 12 відсотків в собівартості продукції, то це не буде мати суттєвого впливу на рівень і динаміку цін.

Зниження розмірів нарахувань на заробітну плату. Це дозволить, окрім іншого, значною мірою знизити вплив зміни рівня заробітної плати на рівень і динаміку цін, практично не зменшуючи надходжень в бюджет.

Запровадження вказаних економічних важелів виявлятиме загальний стабілізуючий вплив як на мікроекономічну, так і на макроекономічному рівнях, а в перспективі зумовить поступове зміцнення економіки України, забезпечить підвищення добробуту українського народу.

Перед економічною політикою держави постає потреба трансформувати сприятливі для України в короткостроковому періоді зміни кон'юнктури зовнішніх ринків у формування засад довгострокової стабільності функціонування економіки на основі виявлення та стимулювання динамічних і стійких видів економічної діяльності. Відтак зміна інструментальних підходів до досягнення цілей макроекономічної стабільності та пріоритетних ознак цієї стабільності має стати наріжним каменем економічної політики держави в найближчій перспективі. Це створить сприятливі умови для отримання позитивного ефекту від системних реформ, що мають скласти підґрунтя післявоєнного оновлення національної економіки та суспільства.

В «Стратегічних цілях діяльності ДПС до 2022 року» також одним із основних напрямків реформування визначено формування іміджу ДПС як сервісної служби європейського зразка з високим рівнем довіри у суспільстві шляхом :

- заохочення до добровільної сплати податків;
- впровадження зручних та доступних сервісів для платників;
- забезпечення якісного та швидкого консультування платників;
- удосконалення системи зворотного зв'язку з платниками;
- впровадження програмних РРО;
- ребрединг (активна маркетингова стратегія) та вдосконалення зовнішніх комунікацій;
- удосконалення процедури адміністративного оскарження.

ВИСНОВКИ

У процесі написання роботи було зроблено наступні узагальнення та висновки.

1. Проведене дослідження сутності та завдань податкової політики держави, дозволило узагальнити визначення цього поняття як налагодженої й прозорої системи взаємодії між платником податків і державою, регламентованої законодавчо-нормативними документами, та розробленої сукупності економічних і організаційних заходів з метою отримання доходів державними та місцевими бюджетами за рахунок постійних чи тимчасових джерел відповідно до цілей соціально-економічного розвитку.

2. За характером критеріїв методичні підходи щодо оцінювання ефективності податкової політики згруповано за витратним, дохідним та ринковим підходами.

3. Важливою передумовою ефективності податкової політики є не залежність від неї тенденцій суспільної еволюції, а навпаки. Таким чином, ідеальної податкової політики не існує, можливий тільки її оптимальний варіант на конкретному етапі суспільного розвитку. Це означає, що податкова політика держави повинна бути максимально мобільною та еластичною, що дозволить отримати й максимально позитивний фінансовий ефект у загальнодержавних масштабах.

4. Досліджено, що одним з основних факторів, який впливає на вирішення економічних і соціальних проблем, є науково-технічний прогрес. Упровадження новітніх технологій оптимізує виробництво, сприятиме використанню екологічних технологій, мінімізації використання невідновлюваних природних ресурсів.

5. Виявлено, що одним із пріоритетних напрямків проведення подальшої податкової політики на даний час повинне стати забезпечення нейтральності та справедливості оподаткування. Податковий тягар повинний давити на максимальну площу. Саме за рахунок розширення податкового поля

може стати легше кожному платнику податків окремо, а в результаті – рівномірний розподіл навантаження, підвищення справедливості податкової системи.

6. З'ясовано що в Україні необхідно переглянути існуючі пільги, передбачені для платників податків і зберегти їх виключно у промисловому та сільськогосподарському виробництвах, соціальній сфері, інвалідам, громадським організаціям інвалідів, а також їхнім підприємствам. Адже деякі пільги взагалі не мають позитивного ефекту для споживачів і створюють проблеми при веденні податкового обліку для платників податків.

7. Досліджено що важливим напрямком податкової політики на даний час має стати зменшення податкового тиску в реальному секторі економіки в результаті залучення коштів до оподаткування так званої «тіньової економіки», що обумовлено підвищенням рівня податкової культури населення, його психологічною підготовленістю до обов'язків сплати податків. Тому на даний час особливу роль набуває проведення комплексної державної політики виховання законослухняного платника податків, формування суспільної думки про престижність відповідальних платників податків. В той же час, податкові та бюджетні відносини повинні стати прозорими, тобто платники податків мають реально бачити, на що використовуються їх кошти.

8. В структурі чинників національного соціального розвитку з'явилися і набувають дедалі більшого значення зовнішні за характером і глобальні за природою умови та процеси – прогресуюча відкритість національних економік, активізація міграції робочої сили, транснаціоналізація виробництва, інтеграційна регіоналізація розвитку, формування інститутів наднаціонального регулювання, які обмежують потенціал держав у розв'язанні соціальних проблем, переводять задачі та проблеми місцевого, національного масштабу на рівень міжнародного, навіть глобального розв'язання, що повинно враховуватися в процесі розробки податкової політики та системи фіскальних форм і методів її реалізації.

9. В державі необхідно продовжувати розвиток діяльності державної інформаційно-консультаційної структури, частиною якої є організаційні підрозділи податкових органів по інформуванню платників податків та роботі з ними. Основними задачами таких структур повинні залишатись: роз'яснення податкового законодавства та пропаганда податкової законослухняності, інформування про діяльність податкових служб, а також надання платникам податків необхідної допомоги.

10. Вдосконалення податкової політики України із врахуванням викладених висновків дозволить використовувати податковий механізм як фактор активізації інвестиційної діяльності шляхом стимулювання діяльності окремих категорій інвесторів, а також підвищення інвестиційної привабливості української економіки.

11. Податкова політика повинна забезпечити вирішення двоєдиного завдання. З одного боку - це встановлення оптимальних видатків, які не стримуватимуть розвиток економіки, а з іншого – за допомогою податків забезпечити надходження до бюджету коштів, достатніх для задоволення державних потреб, створивши умови для забезпечення достатнього життєвого рівня людини, необхідного для її відтворення та розвитку, гарантування рівноправності й особистої свободи, захисту особи від негативного впливу навколишнього природного і соціального середовища, а також соціальних ризиків. Тому головним завданням податкової політики є встановлення балансу між двома чинниками, якими визначається потреба в податках: необхідністю фінансового забезпечення виконання державою притаманних їй функцій та вирішенням соціально-економічних завдань.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Auray, S., Eyquem, A., & Ma, X. (2017). Competitive tax reforms in a monetary union with endogenous entry and tradability. *European Economic Review*, 98, 126-143. <https://doi.org/10.1016/j.euroecorev.2017.06.002>
2. Benczúr, P., Kátay, G., & Kiss, Á. (2018). Assessing the economic and social impact of tax and benefit reforms: A generalequilibrium microsimulation approach applied to Hungary. *Economic Modelling*, Elsevier, 75, 441-457. <https://doi.org/10.1016/j.econmod.2018.06.016>
3. Bond, E. W., & Gresik, T. A. (2020). Unilateral tax reform: Border adjusted taxes, cash flow taxes, and transfer pricing. *Journal of Public Economics*, 184, 104160. <https://doi.org/10.1016/j.jpubeco.2020.104160>
4. Bosch, N., & de Boer, H.-W. (2019). Income and occupational choice responses of the self-employed to tax rate changes: Heterogeneity across reforms and income. *Labour Economics*, 58, 1-20. <https://doi.org/10.1016/j.labeco.2019.02.005>
5. Choi, Y., Hirata, H., & Kim, S. H. (2017). Tax reform in Japan: Is it welfare-enhancing? *Japan and the World Economy*, 42, 12-22. <https://doi.org/10.1016/j.japwor.2017.07.002>
6. Pronoza, P. V. (2018). Dynamika podatkovoho borhu i napriamy vdoskonalennia podatkovoho administruvannia v Ukraini [Dynamics of tax debt and directions of tax administration improvement in Ukraine]. *Ekonomika ta derzhava – Economy and State*, 5, 4-9. (In Ukrainian)
7. Romaniuta, E. (2017). Monitorynh rivnia podatkovoho navantazhennia v Ukraini ta krainakh YeS [Monitoring the level of tax burden in Ukraine and EU countries]. *Svit finansiv – The world of finance*, 2(51), 128-138. (In Ukrainian)
8. Savchenko, A. M., & Blyshchyk, L. V. (2018). Analiz rivnia podatkovoho navantazhennia v konteksti implementatsii yevropeiskykh standartiv u natsionalnu ekonomiku Ukrainy [Analysis of the level of tax burden in the

context of the implementation of European standards in the national economy of Ukraine]. *Ekonomichna nauka – Economic Science*, 5, 93-96. (In Ukrainian)

9. Slatvinska, M. O. (2016). Podatkove stymuliuвання investytsiinoi diialnosti [Tax stimulation of investment activity]. *Ekonomika. Finansy. Pravo – Economy. Finances. Right*, 3(1), 4-7. (In Ukrainian)

10. State Fiscal Service of Ukraine. (2019). Dynamika podatkovoho borhu [Dynamics of tax debt]. (In Ukrainian). Retrieved from <http://sfs.gov.ua/diialnist-/pointers-robots/dynamics-data-borg/290504.html>.

11. State Statistics Service of Ukraine. (2019). Makroekonomichni pokaznyky [Macroeconomic indicators]. (In Ukrainian). Retrieved from <http://www.ukrstat.gov.ua>.

12. State Tax Service of Ukraine. (2020). Zahalnodержavni podatky [National taxes]. (In Ukrainian). Retrieved from <https://www.tax.gov.ua/podatki-ta-zbori/zagalnodержavni-podatki/>.

13. Агафонова Н. Корисний міжнародний досвід для України у сфері адміністрування податків / Н. Агафонова // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://klichko.org/news/publications/?id=21967>.

14. Бакурова А. В. Самоорганізація соціально-економічних систем: моделі і методи : монографія / А. В. Бакурова; Класич. приват. ун-т. – Запоріжжя, 2011. – 328 с.

15. Василик О.Д. Податкова система України: Навч. посібник / Василик О.Д. – К.: ВАТ “Поліграфкнига”. – 2004. – 478 с.

16. Вдовиченко А. М. Міжнародний досвід організації ключових індикаторів результативності діяльності податкових адміністрацій / А. М. Вдовиченко // Світовий досвід упровадження індикаторів результативності діяльності органів державної податкової служби : зб. наук. праць за матер. наук.-практ. круглого столу, 29 березня 2014 року / НДІ фінансового права. – К. : Алерта, 2014. – 106 с.

17. Веремчук Д. В. Сутність податкової політики та її роль у державному регулюванні економіки [Електронний ресурс] / Д. В. Веремчук. –

Режим доступу: <http://dspace.uabs.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/195/1/1.pdf>.

– Назва з екрану.

18. Гармонізація податкового законодавства: українські реалії : [монографія] / Г. М. Білецька, М. В. Кармаліта, М. О. Куц та ін. – К. : Алерта, 2013. – 222 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ndi-fp.asta.edu.ua/files/doc/publications/Alerta_NDI_Bileckaya_monograf_300712_avt.pdf.

19. Давидков С. О. Аналіз сутності та дослідження завдань податкової політики держави / С. О. Давидков // Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. – 2015. – № 2. – С. 13–18.

20. Данілов О.Д. Податкова система та шляхи її реформування: навч. посібник / О. Данілов, Н. Фліссак. - К. : Парламентське видавництво, 2001. – 216 с.

21. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

22. Дубинецька П.П. Податкове регулювання у системі управління національним господарством С. 181. URL: https://lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2015/12/dis_dubynetska.pdf (дата звернення: 30.10.2022).

23. Дубовик О. Ю. / Пільги як інструмент державного податкового регулювання [Електронний ресурс] / О. Ю. Дубовик. – Режим доступу : <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/1033/1/Пільги%20як%20інструмент%20державного%20податкового%20регулювання.pdf>.

24. Загородний А.Г. Фінансово-економічний словник / Загородний А.Г., Вознюк Г.Л. – К.: Знання, 2007. – 1072 с.

25. Золотько, І. А. Податкова система [Текст] : навчальний посібник / І. А. Золотько ; Мін-во освіти і науки України, КНЕУ. – К. : КНЕУ, 2005. – 204 с.

26. Інтелектуальні технології моделювання в інформаційно-аналітичній системі державної податкової служби : монографія / за заг. ред. Л. Л. Тарангул. – К. : Алерта, 2011. – 358 с.

27. Крисоватий А. І. Податкова система : навч. посіб. / А. І. Крисоватий. – Тернопіль : Карт-бланш, 2004. – 304 с.
28. Крисоватий, А. І. Гармонізація оподаткування у парадигмі загальнодержавних інтересів [Текст] / А. І. Крисоватий, Т. В. Кощук // Фінанси України. – 2004. – № 2. – С. 109–117.
29. Кузь В.І. Податкова система: навч. посіб. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2022. 240 с.
30. Кулак А.В. Податкове регулювання доходів і прибутків платників податків в Україні. С. 7. URL: http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/1443/1/Kylak_Andrij_FMOzm_51.pdf (дата звернення: 30.10.2022).
31. Кулак А.В. Податкове регулювання доходів і прибутків платників податків в Україні. С. 9. URL: http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/1443/1/Kylak_Andrij_FMOzm_51.pdf (дата звернення: 30.10.2022).
32. Кулак А.В. Податкове регулювання доходів і прибутків платників податків в Україні. С. 70. URL: http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/1443/1/Kylak_Andrij_FMOzm_51.pdf (дата звернення: 30.10.2022).
33. Лазебник, Л. Л. Сутність та компоненти фінансової політики [Текст] / Л. Л. Лазерник // Фінанси України. – 2006. – № 1. – С. 66–73.
34. Мединська Т.В. Податкова система: навч. посіб. / Т.В. Мединська, Н.І. Власюк. – Львів: Магнолія-2006, 2010. – 276 с.
35. Мельник П. В. Гармонізація інтересів держави та платників податків у контексті сучасної податкової реформи / П. Мельник, С. Онишко // Податкова система в Україні: проблеми і перспективи: матеріали круглого столу, 21 червня 2000 року. – Ірпінь: Академія ДПС України, 2000. – 83
36. Нікітішин А.О. Основні напрями вдосконалення механізму податкового регулювання. URL:

<http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4789> (дата звернення: 30.10.2022).

37. Офіційний веб-сайт Державної казначейської служби України. URL: treasury.gov.ua/

38. Офіційний веб-сайт Державної податкової служби України URL: <https://www.tax.gov.ua/media-tsentr/novini/407585.html>

39. Офіційний сайт Інституту бюджету та соціально-економічних досліджень України. – [Електронний ресурс].- Режим доступу: www.ibser.org.ua

40. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. – [Електронний ресурс].- Режим доступу: www.minfin.gov.ua

41. Пільгове оподаткування: призначення, види та особливості. URL:<https://posibniki.com.ua/post-pilgove-opodatкування-priznachennya-vidi-ta-osoblivosti> (дата звернення: 30.10.2022).

42. Податкова політика держави та її вплив на економічний розвиток http://www.vtei.com.ua/doc/2020/23042020konf/13_93.pdf

43. Податкова політика України: проблеми та перспективи розвитку <https://core.ac.uk/download/pdf/84825033.pdf>

44. Податкова система України: Підручник/ [В. М. Федосов, В. М. Опарін, Г. О. П'ятаченко та ін.]; за ред. В. М. Федосова. – К.: Либідь, 1994. – 464 с.

45. Податковий кодекс України: Закон України від 21.11.2021 р. № 1617-IX. Відомості Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення: 30.10.2022).

46. Третякова О.В. Вплив податкової політики на економічний стан та подальший розвиток країни <http://econom.chnu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/02/Podatкова-polityka.pdf>.

47. Ференс О.М. Реформування податкової системи України. URL:https://minjust.gov.ua/m/str_11350 (дата звернення: 30.10.2022).

48. Фінанси : підручник / за ред. С. І. Юрія, В. М. Федосова. – 2-ге вид. переробл. і доповн. – К. : Знання, 2013. – 687 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pidruchniki.com/10810806/finans/podatкова_politika_podatkova_sistema_ukrayini.

49. Формування податкової політики в контексті євроінтеграції http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/2_2021/8.pdf.

50. Юрчишена Л.В. Податкова система: навчально-методичний посібник для самостійної роботи студентів та контролю якості засвоєння навчального матеріалу з дисципліни. Вінниця. 2018. 230 с.

51. Ярошенко Ф.О., Павленко В.В., Павленко В.П. Історія податків та оподаткування в Україні: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.; за заг. ред. А.М. Подоляки. К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2012. 416 с.

ВІДГУК
на кваліфікаційну роботу

здобувачки вищої освіти Державного податкового
університету

Федченко Татяни Аркадіївни

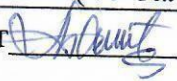
На тему: «Приоритети податкової політики в Україні»

Обсяг виконаної роботи Випускна кваліфікаційна (проект) робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел.. Загальний обсяг роботи – 60 сторінок, у т.ч. 3 таблиці на 2 сторінках, 8 рисунків на 6 сторінках, список використаних джерел налічує 51 найменування.

Загальна характеристика. В роботі на достатньому рівні обґрунтовано актуальність теми. Чітко визначенні об'єкт і предмет дослідження. Зміст роботи добре структуровано. В дипломній роботі розкрито економічну сутність податкової політики; досліджено ступінь впливу податкової політики на темпи економічного зростання; сформовано пропозиції щодо вдосконалення основних напрямів реалізації вітчизняної податкової політики.

Наукове і практичне значення роботи. Практичне значення одержаних результатів полягає у визначенні напрямів підвищення ефективності реалізації бюджетної політики.

Оцінка роботи здобувачки вищої освіти Федченко Т. А. здатна до аналітичної роботи, сумлінно ставилася до написання дослідження. Матеріал викладений в логічній послідовності, тема розкрита. За змістом і оформленням робота виконана згідно методичних вказівок. Рекомендується до захисту з оцінкою відмінно (46 балів).

Керівник дипломної роботи к. е. н., доцент М.Д.Бедринець

« 21 » 01 2023 р.

Висновок кафедри про кваліфікаційну (проект) роботу

Випускна кваліфікаційна робота здобувача вищої освіти

Федченко Татяни Аркадіївни

(прізвище, ініціали)

після попереднього захисту розглянута на засіданні кафедри, протокол
від «23» 01 2023 № 9 допущена/не допущена до захисту на
екзаменаційній комісії.

Завідувач кафедри публічних фінансів

Тетяна КОЛЯДА

РЕЦЕНЗІЯ
на кваліфікаційну роботу
здобувача вищої освіти Державного податкового університету
Федченко Татяни Аркадіївни
На тему: «Приоритети податкової політики в Україні»

Актуальність теми. Проблематика, що підіймається автором у науковій роботі є надзвичайно актуальною, так як багатоплановість та складність проблем формування ефективної податкової політики обумовлена широким спектром питань, серед яких головне місце посідає визначення завдань та пріоритетів розвитку, які б відповідали реальним потребам суспільства та впливали на ступінь ефективності державного регулювання соціально-економічних процесів.

Наукова новизна. Результати аналізу супроводжуються обґрунтованими висновками та пропозиціями. Ряд висновків щодо розгляду сутності, та реалізації податкової політики, ґрунтуються на реалістичних даних та констатують авторське бачення що пріоритетними завданнями податковій сфері мають стати: продовження реформ в системі публічних фінансів; підвищення ефективності податкової політики та перегляд її окремих пріоритетів; впровадження стимулюючих заходів, спрямованих на поживлення економічної діяльності та спрямування податкової політики на стимулювання інноваційного розвитку, що сприятиме зміцненню конкурентоспроможності національної економіки, підвищенню якості людського капіталу, зростанню рівня добробуту населення.

Якість проведеного аналізу проблеми, текстового та табличного матеріалу. Дослідження означеної тематики є комплексним й системним. Тема роботи розкрита належно, зміст дослідження відповідає визначенням меті та завданням. Дана робота виконана на статистичних матеріалах офіційних джерел статистики та добре проілюстрована. Основними джерелами інформації були сайт Податкової служби України, Міністерство фінансів України та Державне казначейство України.

Обґрунтованість пропозицій і висновків та їх практична цінність у роботі підприємства, установи, організації, МФУ України. В кваліфікаційній роботі наукова аргументація є логічною та переконливою. Висновки повно і вірно відображають результати дослідження, показують, що є новим та дають пропозиції для подальших досліджень. Ці пропозиції можуть бути використані на практиці щодо усунення негативних впливів на реалізацію вітчизняної податкової політики.

Наявність недоліків серйозних недоліків у роботі не виявлено.

Загальний висновок і оцінка роботи робота виконана на високому теоретичному і практичному рівні, відповідає всім методичним та практичним вимогам до написання дипломних (кваліфікаційних) робіт. Отримані результати є науково обґрунтованими, що свідчать про високий ступінь професійної підготовки її автора, робота рекомендується до захисту та заслуговує на оцінку «відмінно».

Рецензент:

к.е.н., доцент, доцент кафедри
менеджменту, фінансів та бізнес-адміністрування
Міжнародного європейського університету

«24» січня 2023 р.

Оксана ЛІСНІЧУК

Лісничук О.